

ՃԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԾԹ. Կ. ՊՈԼԻՍ, ՆՈՅԵՄԲԵՐ 17, 1906 ԹԻԻ 46

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ Զ. Գ. ԿՐԻՆ

ՏՆՕՐԷՆ-ԽՄԱԳԻՐ Զ. Ծ. ՊԱՐՆԱՄ

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամերիկեան Պորտի ժողովը 809. — Հոգեւոր Պաշտօնեաներ եւ Ամուսնութիւն 814. — Մաքուր Ձեռքեր 813. — Եգիպտոսի Մէզ Ոմիայի Երբայակեան Վաղեմի Տաճարիմ Գիւտը 814. — Գիրութիւն 814. — Սեղմիքաճճեր 815. — Պատասխան Մը 816. — «Աւետարան»ի Փոխառութեան Առիթով 817. — Սառնարանները 818. — Բամբիլ Սարբա կիրակոսեան 819. — Աղօթքի Եօթնեակ 820. — Քաղաքական Լուրեր 821.

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՊՈՐՏԻ ԺՈՂՈՎԸ

[Խմբագրական]

Այս տարեկան ժողովը տեղի ունեցաւ Նորթ-Էտրմո անուն փոքրիկ քաղաքին մէջ, հիւսիսային արեւմտեան անկիւնն այն նահանգին որու զխաւոր քաղաքն է Պաթթըն։ Նախագահ Քէյփըն վերջին նստին մէջ ըսաւ, «Կարծեմ բոլոր ենք թէ այս ժողովը ամէնէն մեծն եղաւ Պորտի բովանդակ պատմութեան մէջ, ինչպէս ամէնէն մեծն եղաւ։ Կը հաւատամ թէ ռեզիդ օկոսանք, կանուխէն աղօթքով օկոսանք» Նիստերն օկոսան Հօկ. Զի երեքշաբթի օրը եւ վերջացան Հօկ. 12ի եւրբաթ օրը։ Բացումը տեղի ունեցաւ բանախօսութեամբ քաղաքացեալին, որ ժողովականներուն բարի գալուստ մղթեց քաղաքացիներուն կողմէ, նաեւ իբրեւ անդամ տեղւոյն ժողովական Եկեղեցիին։ Նախագահ Քէյփըն, քաղաքացեալին պատասխանելով, ներկայ կաղաթիւնը բաղդատեց 100 տարի առաջուան կաղաթիւն հետ, երբ օկոսաւ միաբնակարան շարժումը։ Եւ ըսաւ թէ Այն օկոսաւ երբ մեր երկրին կրօնական պայմանները գրեթէ յոռեգոյն կէտն հասած էին։ Կրօնքը կը ծաղրուէր։ Եւրոյի, Փրինսթընի եւ Ուիլիամսի (օրուան առաջնակարգ գաղճներուն) աւանդները Սկեպտականութեամբ տոգորուած էին։»

Ամերիկեան Պորտը հիմնուեցաւ 1810ին, եւ ներկայ տարւոյ ժողովը 97րդն է։ Սակայն կրօ-

նական շարժումը սկսած կը համարուի խարակոյտի այն աղօթատեղով, երբ Ուիլիամս Գալէնի հինգ աւանդներ միասնաբար աղօթեցին կապաշտոնութեւ դարձին համար 1806 Հօկին, եւ իրենց ձեռնարկին շահեկանութիւնը չորս տարի յետոյ յաւթեղաւ Ամերիկեան Պորտի կաղմակերպութեան։ Ուիլիամսութեան, ուր կը գտնուի Ուիլիամս Գալէնը, միայն հինգ մղան հեռու է Նորթ-Էտրմոյ, եւ երկրորդ օրը հոն արեւածագի աղօթատեղով մը անդի ունեցաւ եւ յետոյ քանի մը բանախօսութիւններ։ Աղօթատեղովը 100 տարի առաջուան խարակոյտին տեղը հանգնուած յիշատակարանին շուրջ պիտի ըլլար, բայց անձրեւն արգելը եղաւ։

1905ի տարեկան ժողովէն անմիջապէս ետքը Պորտի բարեկամներէն ժմանց միտքը գաղափար մը եկաւ ընկերութիւն մը կազմելու, որու պաշտօնն ըլլայ մէկ միլիոն տոլար հաւաքել նոր վերջացող տարւոյն մէջ։ Այս նպատակով, ինչպէս բոլոր ենք թերթիս կանխագոյն թիւերուն մէջ, մասնաւոր շատ ժողովներ եղան եւ ռեզիդներ խօսակցան միաբնակարանութեւ եւ ռեզիդներէ, որոնք շատ խանդավառութիւն յառաջ բերին։ Սակայն, երբ եւեւմտական տարին փակուեցաւ Սեպտեմբերը, հաշիւին համապատասխան 943,000 տոլարէն քիչ մը աւելի եղած էր։ Այդչափ մեծ գումար երբեք չէր

ընդունուած առաջ, բայց եւ այնպէս յուսացուած էն պակաս էր եւ Պօրտին կրթողութիւն նախորդ տարիէն մնացած աւելի քան 85 000 տղարի պարտք մը : Այս գումարին գրեթէ կիսուն հաւաքարող նուիրատուութիւն խօստացուած էր մնացեալը հաւաքելու պայմանով, եւ ժողովին նախորդ շարժումն մէջ ուսացուցան աւելած յաւելուածական նուէրները եւ կեդրոնական քարտուղարը ծանոյց թէ պարտքին հետքն ի սպառ ջնջուած է : Թերեւս Պօրտի ոչ մէկ ժողովին մէջ տեսնուած է թոյն ծանուցման յաջորդող ցոյցին նմանը : Ահագին ծափահարութիւն եղաւ եւ յետոյ Ուիլքինսոն Գոլէճի նախագահ Տր. Հափքինսոն գոհարանական աղօթք մը մատուց, որմէ ետքը բոլոր բնկնդիրները բաժնիկան եւ փառարանական երգը երգեցին : Ամէն աղբիւրէ առնուած հասոյթներու գումարն է, կ'ըսուի, 958,000 տոլար : Բայց յետոյ կ'ըսուի թէ մէկ միլիոն տոլարը գրեթէ հաւաքուած է, եւ Օգոստ. 31ին ծանուցուած գումարին վրայ աւելցնելով այժմ վճարուած պարտքը՝ համագումարը կ'ըլլայ աւելի քան 998,000 տոլար :

Անկարելի է մեր յոգուածին անձուկ սահմանին մէջ ժողովին նկարագրութեան ձեռնարկել : Կէսօրէ առաջ, կէսօրէ ետեւ եւ երեկոյին նիստեր կ'ըլլային եւ ներկաները այնչափ շատ՝ որ երբեմն հինգ տարբեր եկեղեցիներու մէջ ժողովներ տեղի կ'ունենային միեւնոյն ժամանակ : Եւ այդ ահագին ժողովներուն խօսողներու կարգին մէջ Ամերիկայի կարողագոյն ատենախօսներէն ժամանք կը գտնուէին : Տարեկան քարոզը Քալիֆորնիոյ Փոսմոնա Գոլէճին նախագահ Կէյթս խօսեցաւ «Քրիստոսի ուրիշ մեզ կը օտարպէ» բնաբանին վրայ, եւ գոլէճի աւազուածաբանական ձեռնարաններու հինգ ուրիշ նախագահներ զրտողութիւններ ըրին նոյն նիւթին վրայ : Բոլոր ըսուածներէն քանի մը բաներ կը քաղենք :

Գործին զարգացումը անկէ կը տեսնուի որ Պօրտի գոյութեան առաջին յիշատակին մէջ համագումար 6,800,000 տոլար հասոյթ գոյացած է, իսկ երկրորդ յիշատակին մէջ 30 միլիոն : Տարեկան ամբողջ գումարը զոր Պորտը կը վճարէ ուղղակի իր գանձէն կախեալ տասը գոլէճներուն եւ աստուածաբանական տասնեակու ձեռնարաններուն համար՝ 61 հազար տոլար է միայն, իբր 14,000 օսկի : Եւ յայտ կայ որ այս գումարն ի վերջոյ մնայուն դրամագլխով մը հայթայթուի, ինչպէս կարգ մը գոլէճներու դրամն արդէն իսկ այդ կերպով կը հայթայթուի, զէթ մասամբ : Նախագահ Գէյթս իր ուղերձներէն մէկուն մէջ ըսաւ թէ «Պօրտի գոր-

ծին զլիաւոր հանգամանքներէն մին գրեթէ օկիդրէն այն կարեւորութիւնն եղած է զոր ընծայած է Քրիստոնէական դաստիարակութեան : Ժողովականութիւնը միշտ դաստիարակեալ պաշտօնէութիւն պահանջած է : Մեր գոլէճներու լաւագոյն ուսանողներէն մէկ քանին զրկած ենք աւետարանչական դաշտը : Անոնք մեր միաբանարական դաշտներուն մէջ դաստիարակութեան կատարեալ դրութիւն մը հաստատած են նախնական դպրոցներէն օկեալ մինչեւ լման գոլէճներ եւ աստուածաբանական ընթացքներ : Եւ հիմա 28 գոլէճ ու աստուածաբանական վարժարան ունինք » : Ուիլքինսոն Գոլէճի նախագահ Հափքինսոն ըսաւ թէ գոլէճին պաշտօնէութիւնը ջերմապէս կը բաղձայ միաբանարական ոգին օնուցանել հօն եւ աւելն գոլէճներու մէջ, վասն զի այս կը ծառայէ երիտաւարները բաժնիկ չնչին բաներէ եւ ազնիւ լրջութեան բերել, նաեւ վասն զի օկնի այնքան կը նպաստէ կշտամբել եւ դարձանել նիւթապաշտութիւնը որքան հոգիներ լուսաւորելու, բարձրացնելու, նպաստաւորելու եւ փրկելու լուրջ ջանադրութիւնը : Տարթմըթի Գոլէճի նախագահ Թըրքըր նոյն զգացումն յայտնեց, «Մեր օրով Քրիստոնէական կեանք վաքելու գծուարութիւնը քսու, աշխարհի գէշութիւնը չէ, այլ՝ աշխարհի մեծութիւնը : Չենք կարող նիւթական աշխարհի մէջ մեծութեան զանազան տեսակներու փորձութեան կուրծք տալ ուրիշ կերպով, եթէ ոչ՝ լիակատար Քրիստոնէութեան միջոցով » : Եւ Քրիստոնէութիւնը լիակատար չէ, ըսաւ, երբ մարդոց օգնելու եւ զանոնք հոգեւորապէս փրկելու շարժաթիւ չունի :

Մկրտական Եկեղեցին, Երիցական Եկեղեցին, Բարեկարգեալ Եկեղեցին եւ ուրիշ յարանուանութիւններ կարող ներկայացուցիչներ բռնէին, որոնք սիրազեղ ու շինիչ ուղերձներ խօսեցան : Միսիոնարական զանազան դաշտերու ներկայացուցիչներ, մեծ մասամբ այնպիսի մարդիկ որոնք դեռ կ'ուսանին Ամերիկայի մէջ, խօսեցան այն օրհնութիւններուն վրայ, զորոնք Քրիստոնէութիւնը բերած է իրենց : Նախ Հնդկի մը խօսեցաւ իր երկրին մէջ կազմուած Քրիստոնեայ եկեղեցիներուն վրայ, բայց յարեց. «Հնդկաստան 300 միլիոն բնակիչ ունի, աշխարհի բնակչութեան մէկ հինգերորդը : Այսքան մեծ ժողովրդի մը մէջ արդէն իսկ կատարուած գործը օկղբնաւորութիւն է միայն » : Ապա Ճափոնցի հօգիւ մը խօսեցաւ միսիոնարութեան կողմէ հաստատուած Տոյիյա Գոլէճին ազդեցութեան վրայ, նաեւ այն ծառայութեան

վրայ դոր անոր չըջանաւարտները կը մատուցանեն մարդկային ընկերութիւնը բարեկարգելու եւ մարդոց բարի կեանք վարել տալու համար : Խօսեցաւ նաեւ Սէլանցի մը , Հարաւային Ափրիկէի Զօւլու մը , երկու Զինացի , Պոնեմիացի մը եւ Հափայեցի մը :

Զինացիներէն մին պատմեց թէ իր մայրը 42 տարեկանին մէջ դարձի գալէն ետքը կարդալ սորվեցաւ , եւ դիւրին չէ Զինարէն կարգալ սորվիլ , եւ թէ իր հայրն ալ , մայրն ալ Պոքսթրներու շարժման գոհ գացին : «Զին» ըսաւ , «չատ փափուկ վիճակի մը մէջ է այս պահուն : Արթնցած է իր հոգեւոր ու իմացական երկարամեայ քունէն , կ'ուզէ փոխուիլ եւ բարեկարգուիլ : Կը փափաքի արեւմտեան քաղաքակրթութեան յարմարիլ : Բայց , աւաղ , Բրիտանիոյ թեման պտուղը կ'ուզէ միայն եւ ոչ արմատը : Խօսեցաւ Զինու միախոնարութիւններուն այժմեւ յաջողութեան վրայ : «Ներադարձներ կ'աւելնան ահագին համեմատութեամբ : Բայց արդի պատեհութիւնը կրնայ երկարատեւ չըլլալ : Այս բոլոր խօսողները շեշտեցին ինչ որ Հարվըրտ Համալսարանին դասախօսներէն Փրօֆ. Մուր իր ուղերձին գլխաւոր նիւթն ըրաւ : Սա ըսաւ , «Երբ Զին վերջապէս Բրիտանիոյ ազգերուն կարգն անցնի , նոր երկիր ու նոր երկիրք պիտի ըլլայ կարծես : Եւ Ափրիկէ որ 50 տարի առաջ անձանթ էր , արդի մեթոսներուն չնթհիւ անասման պատեհութիւն կ'ընծայէ : Չեղաւ երբեք ժամանակ , երբ այսքան զարմանալի պատեհութիւն կար որքան կայ այսօր : »

Գանի մը միախոնար ըծիչներ , որոնց մէջ էր նաեւ կետարիոյ մեր Տր. Տատը , միախոնարական հիւանդանոցներու օգտակարութեան վրայ ծանրացան : Բացառութեամբ երկու երիտասարդներու որոնք պիտի դան միանալ Թուրքիոյ միախոնարներուն՝ Տր. Տատ միակ ներկայացուցիչն էր մեր այս երկրի միախոնարական մարմինն : Սակայն Զինէ , Հնդկաստանէ , Ափրիկէէ եւ Միջրոնէզիայէ արձակուող Ամերիկա դարձած մարդիկ յոյժ շահեկան բանախօսութիւններ ըրին , որոնցմէ քաղուածներ ներկայացնել չներեր տեղւոյ անձկութիւնը : Ժողովներուն միջոցին շատ ահնարկութիւններ եղան խարակոյտի աղօթածողովներուն վարիչ ոգիին , Սէ-միւրլ ձ. Միլդի , մէկ խօսքին : Երբ անոր ընկերները Աւետարան քարոզելու համար կոտպալտ երկիրներ երթալու , նաեւ Ամերիկեան եկեղեցիները այդ ձեռնարկին շահագրգռելու եւ անոր նպաստել յօժարեցնելու դժուարութիւնները յիշեցուցին անոր , ապէս պատասխանեց . «Կրնանք եթէ ուզենք : »

Հնդկաստանի միախոնար մը առաջարկեց որ ժողովը իրեւել նշանարան ընդունի այդ խօսքը , «Եթէ» տեղ «եւ» դնելով : «Կրնանք եւ կ'ուզենք» եւ վերջին նստին մէջ Նախագահ Գէյլըն ամէնէն խնդրեց այդ բաները կրկնել իր ետեւէն , եւ կրկնեցին ու կրկնեցին զանոնք :

Պօրտի հետ կապակցեալ 20 միախոնարութիւններու եկեղեցւոյ անդամներուն թիւն է 66,724 , որու 5,134ը անցնալ տարի ընդունուած են : Ամէն կարգի դպրոցներու աշակերտներուն թիւն է 64,037 : Միախոնարական դպրոցներու մէջ 565 Ամերիկացի աշխատաւոր կայ , 199ը արական սեռէն : Բնիկ հովիւներու , քարոզիչներու եւ ուսուցիչներու թիւն է 4,064 :

ՀՈԳԵՒՈՐ ՊԱՇՏՈՆԵԱՆԵՐ ԵՒ ԱՄՈՒՍՆՈՒԹԻՒՆ (Թ. Գ. Գ.)

Ա.

Այբիացեալ քահանաներու վերստին ամուսնանալու խնդիրը Հայ Եկեղեցւոյ մէջ ուշադրութիւն կը գրաւէ այս օրերս : Այս վիճակին մէջ զտնուող քահանաներէն ոմանք էջմիածնի Կաթողիկոսէն արտօնութիւն խնդրած են վերստին ամուսնանալու եւ միեւնոյն ժամանակ իրենց պաշտօնին մէջ շարունակելու համար : Եւ Կաթողիկոսը ընդհանուր դրութիւն մը յղած է Հայ Եկեղեցւոյ քանի մը հոգեւոր պաշտօնեաներուն եւ պաշտօնական մարմիններուն՝ այս մասին անոնց գաղափարը հասկնալու համար : Այս դրութեան ժխտական պատասխան տուած է Կ. պոլսոյ Կրօնական Ժողովը : Մօտերս ժոյն խնդրին վրայ Հ. Հացունի , Կաթողիկ վարդապետը , Բիւզնդիւնի մէջ Հօրս յօդուածով աշխատած է ապացուցանել թէ Սուրբ Գրքին , Ընդհանրական Եկեղեցւոյ եւ Հայ Եկեղեցւոյ տնօրէնէն քահանաներու վերստին ամուսնութիւնը անպատշաճ է : Այս յօդուածներուն իմաստը ապէս կրնանք ամփոփել . Նախ Մատ. ԻԲ. 30, ԺԹ. 11, 12, Ա. Կօր. Է. 1-9, ԻԵ. 38 եւ Յայտ. ԺԴ. 4էն Հ. Հացունի կ'եզրակացնէ թէ Բրիտոս եւ առաքելները ամուսնութիւնը ամուսնական վիճակէն նախամեծար էր համարին : Եւ Եկեղեցւոյ նախնի հայրերէն ոմանց այս մասին ըսած խօսքերը վկայութիւն բերած է : Ըստ Հ. Հացունիի , եթէ Բրիտոս եւ առաքելալք ամուսնի կեանքը ամուսնանալու կեանքէն նախամեծար համարեցան ընդհանուր Բրիտոսնէից համար , կ'ընթացան այս խնդրին առեկի կարեւորութիւն ընծայել եւ այդ սկզբունքին համեմատ ապրիլ պարտին : Հ. Հացունի ըսած է նաեւ թէ ինչպէս որ Պօղոս ամու-

րի էր, միւս առաքեալներէն անոնք որ ամուսնացեալ էին, իրենց կիները թողուցին առաքելութեան պաշտօնն շտանձնելէ ետեւ եւ ամուսինները երբեք չամուսնացան: Եւ նոյն իսկ Ա. Տիմ. Գ. 2էն կը հետեւցնէ թէ կղերականները մէկ անգամ միայն ամուսնանալու են. նաեւ առանց փառստ մը յառաջ բերելու կ'եզրակացնէ թէ Առաքեալներուն օրերը եպիսկոպոսք կը հրաժարէին իրենց կիներէն: Եւ այս մասին Եկեղեցական Պատմութենէ մէջ կը ըսէ. Նախնի մատենագիրներու գաղափարները: Յետոյ երկրորդ անգամ ամուսնանալու խնդիրը ձեռք կ'առնէ եւ Պողոս առաքեալին եւ նախնի հայրապետներուն գրութիւններէն հաշտել կը ջանայ թէ հոգեւոր պաշտօնականները պէտք չէ որ ամուսնանան, եւ հաւուկ յետոյ կը պնդէ թէ այս կանոնին փոփոխութիւնը անհաւ է ի սպաս:

Այս յօդուածներուն հրատարակուելէն ետքը Ինչպէսդէպէն խմբագիրն ալ քանի մը յօդուածներ հրատարակելով քննադատեց Հ. Հացունի վարդապետին դրածները:

Որովհետեւ քահանայից վերամուսնութիւնը եւ կուսակրօնութիւնը Հայ Եկեղեցւոյն համար այժմ մեծութիւն ունեցող խնդիր են, արդարեւ պէտք է անոր վրայ խորհրդածել լրջօրէն: Եւ օրովհետեւ անոնք որ կը պնդեն թէ կուսակրօնութիւնը Գրիգորեան Եկեղեցւոյ մէկ պարտականութիւնն է, եւ այսու Բողոք. եկեղեցիներուն մէկ ընթացքը կը դատապարտեն, մեզի, Բողոքականներու, վայելուչ է յայտնել մեր գաղափարը:

Նախ պէտք է կրկնել եւ շեշտել զաւելանալու կանոնը. Այսպիսի պարագաներու մէջ, այսինքն երբ կը ըննուի կանոն մը թէ անիկա պարտաւորիչ է Ընդհանուր Եկեղեցիին համար, պէտք է ուղղի Աւետարանին դէմ Եկեղեցւոյ հայրենական կամ Սինադոնական լիկաւերան եւ կամ Եկեղեցւոյ առաջնորդներուն դէմ: Եկեղեցւոյ հաւատոյ եւ վարուց անօխալ կանոնը Սուրբ Գիրքն է: Իսկ Եկեղեցւոյ օրովութիւնները եւ Սինադոնական օրոշումներն ու վճիռները այն աստիճան ընդունելի եւ ի յարգի են, ինչ աստիճան որ Սուրբ Գիրքին համաձայն են: Հ. Հացունի իր յօդուածներուն մէջ իբր թէ այս կանոնին համաձայն վարելով նախ Սուրբ Գիրքէն վկայութիւններ բերած է, բայց իր բուն փաստերը Հայրապետներէն եւ Եկեղեցւոյ աւանդութիւններէն առնուած են:

Եւ հիմա նայինք թէ այս խնդրին նկատմամբ Սուրբ Գրոց վարդապետութիւնն ի՞նչ է:

1. Ամուսնական կեանքը Ազամի մեղաց մէջ

իյնալէն առաջ, անոր անմեղութեան ժամանակը, Աստուծոյ տնօրինուած է (Մկ. Ա. 27, 28), եւ ամբողջ Հին Կտակարանին մէջ ամուսնական կեանքի կարեւորութիւն տրուած է:

2. Մեր Տէրը օրհնեց հաքսանիքը իր ներկայութեամբ, իր առաջին հրաշքը հոն դարձեց եւ այսպէս պատուեց ամուսնութիւնը (Յովհ. Բ. 1-12):

3. Հին Կտակարանի մէջ Նոպայի եւ Իսրայէլի ժողովրդին առնչութիւնը առն եւ կնոջ առնչութեան կրնանցութիւն եւ Նոր Կտակարանին մէջ Յովհաննէս Մկրտիչ (Յովհ. Գ. 29), Յովհաննէս Աւետարանիչ (Յայտ. ԻԱ. 9), Պողոս Առաքեալ (Եփես. Ե. 32), եւ նոյն ինքն մեր Տէրը (Մատ. Թ. 15) Գրիգորեան եւ անոր Եկեղեցւոյն առնչութիւնը ամուսնական կեանքի կրնանցնեն:

4. Պողոս Առաքեալ (Ա. Կոր. Է. 14) եւ Երբայեցւոց Թուղթին հեղինակը (Եբր. ԺԳ. 4) ամուսնական կեանքը սուրբ եւ պատուաւոր կը կոչեն:

5. Պողոս առաքեալ զմարդիկ ամուսնանալէ արգելիւր ամենախիստ լեզուով դատապարտած է. «Ստախօսներուն... քոռք ամուսնանալէ պիտի արգելեն» (Ա. Տիմ. Գ. 2, 3):

6. Պողոս առաքեալ կղերին ամուսնութեան հաւանութիւն կու տայ (Ա. Տիմ. Գ. 2, 11, 12), Դիտելի է որ այն անձը որ թոյն համարներուն մէջ կ'ըսուի թէ կին ունենալու է, ոչ թէ «Քահանայ» այլ «Եպիսկոպոս» կամ «Երէց» է: Աւետարանին մէջ արդէն չկայ Եկեղեցւոյ պաշտօնային որ «Քահանայ» կոչուի: Հ. Հացունի այս համարները մեկ ներու առին զարմանալի է որ կ'ըսէ թէ Եպիսկոպոսները Եպիսկոպոս ձեռնադրուելէն ետք իրենց կիները կը թողնին, բան մը՝ որ հիմա չունի երբեք:

7. Ըստ Աւետարանին, ոչ միայն Եպիսկոպոսները այլ առաքեալներն անգամ ամուսնացեալ էին, եւ իրենց կիները իրենց հետ կը պարտցնէին. «Միթէ մենք իշխանութիւն չունինք Գրիգորեան քոյր եղող կին մը մեր հետ պաշտօնելու, ինչպէս օրիշ առաքեալները ու Տէրօջը եղբայրները ու կեփառ կ'ընեն» (Ա. Կոր. Թ. 5): Հ. Հացունի կ'ըսէ թէ առաքեալները, օրովհետեւ քաղաքացիական արարտելու օրիպուած էին, իրենց կիները կը թողնէին եւ կուսակրօն կ'ըլլային: Չենք հասկնար թէ ինչպէս կարելի է այսպիսի բան մը ըսել մինչ այս համարը մէջտեղ կը գտնուի:

Նոր Կտակարանին մէջ ամուսնացեալ կեանքի առաւելութեանց եւ հոգեւոր պաշտօնականներու ամուսնացեալ ըլլալուն նկատմամբ թոյն պարզ ու բացայայտ խօսքերէն մէջ մ'ալ դառնանք ամուսնութիւնը ներքողող հատուածներուն: Այս նկատ-

մամբ վկայութիւն բերուած համարները չորս են, որոնցմէ Մատ. ԻԲ. 30ին մէջ ոչ թէ կը գտնուի կամ կը յանձնարարուի ամուսնութենէ հրաժարումը, այլ հասկցնել կ'ուզուի թէ ինչպէս որ հրեշտակներուն մէջ արուի եւ էգի զանազանութիւն չկայ, նմանապէս յետ յարութեան մարդոց մէջ ալ այդօրինակ զանազանութիւն պիտի չկենայ: Մատ. ԺԹ. 11. 12ին մէջ Տէրն մեր կ'ընէ թէ ոմանք մարդիկ ամուսնութենէ պիտի հրաժարին Աստուծոյ թաղաւորութեան համար: Ինչպէս որ ոմանք դիտութեան համար, ոմանք հարստութեան համար, ոմանք բարեօրական նպատակներու համար կը հրաժարին ամուսնութենէ, նմանապէս ոմանք ալ կրնան հրաժարիլ եւ կը հրաժարին ամուսնութենէ: Բայց ոչ թէ այն պատճառաւ որ ամուսնի կենսքը ամուսնացեալ կեանքէն աւելի օտար է, այլ անոր համար որ պարագաները եւ Աստուծոյ առաջնորդութիւնը այնպէս կը ցուցնեն մարդուն: Ա. Կոր. Ի. 13ին մէջ եւս Պօղոս առաքեալին յանձնարարութիւնն ալ տոյն օկզունքին վրայ հիմնուած է: Յիշեալ Գլխուն 7 հատրին մէջ օտայէս գրուած է. «Քանզի կ'օգտէ որ ամէն մարդիկ ինծի պէս ըլլային. բայց ամէն մէկը իր պարգեւը ունի Աստուծոյ, մէկը այսպէս եւ միւսը այնպէս: Որպէս զի ուղիղ հասկնանք այս գլխուն իմաստը, պարտի՞մք միտք բերել 29 համարին նշանակութիւնն ալ: Հոն Պօղոս առաքեալ թափանակի կարճեցած է՝ ըսելով կը հասկնէ թէ մեր Տէրոջ միւսանգամ դալատեան ժամանակը մօտեցած է: Եւ այս առթիւ ըսել կ'ուզէ թէ, «Արօքեան Տէրոջը գալուստը մօտ է, տարբերութիւն չընեն ամուսնանաք կամ չամուսնանաք. բայց եթէ չամուսնանաք, ըստ իս, աւելի աղէկ կ'ըլլայ: Արդ սակէ, ընդհանուր Քրիստոնէական կեանքին համար, ամուսնութիւնը ամուսնական վիճակէն աւելի աղէկ է եղբակացնել պատշաճ չէ: Այլ առաքեալը, որովհետեւ կը կարծէր թէ Քրիստոսի Գալուստը մօտ է, կ'ըսէ թէ աւելի աղէկ է որ հաւատացեալները իրենց ահողջ ժամանակը եւ ուշադրութիւնը Քրիստոսի թագաւորութեանը նախընտրեն: Իսկ Յայտ. ԺԴ. 4րդ կ'ականարկէ կամ զանոնք որ կապալտութեամբ չարատաւօրեցին իրենց օրրոնները, կամ զանոնք որ մարդը կեանք անցուցած են, եւ կամ թերեւս երկուքն ալ: Վասն զի եթէ չամուսնացածներ ականարկուէին, այն բաղմունքն մէջ պիտի չգտնուէին ոչ առաքեալներ, ոչ մարգարէներ, ոչ ալ Լուսաւորչի Օգոստինոսի նման օտարեր: Արժան է ուշադրութիւն ընծայել օտարութեան եւս. եթէ վերոյիշեալ համար-

ներուն մէջ մեր Տէրոջ եւ Պօղոս առաքեալին նպատակն ըլլար Քրիստոնեայ կեանքի համար ամուսնութիւնը ամուսնացեալ վիճակէն աւելի նախաւորութեամբ ցուցնել եւ ամուսնի կեանքի յորդորել, այս թելադրութիւնը ոչ թէ հոգեւոր պաշտօնեաներուն համար միայն, այլ բոլոր հաւատացեալներուն համար ալ ըլլալու էր: Զայս կ'ընդունին նաեւ ինքն Տ. Հացունի: Արդ, «Իսկ է ըսել Աւետարանին՝ բոլոր հաւատացեալներուն տուած մէկ կանոնին համար, Հառարակ ժողովուրդը անկարող է ասոր, օւստի գէթ հոգեւոր պաշտօնեաները սարտին գործադրել: Կամ պէտք է ըսել, Ամուսնութիւնը համայն Քրիստոնեայ ժողովրդին համար անհրաժեշտ պարտականութիւն է, եւ կամ օղիղ չկրնար ըլլալ զայն անխուսափելի կանոն եւ օրէնք դնել հոգեւոր պաշտօնէից համար միայն: Բայց եթէ ըսել կ'ուզուի թէ, թէ՛ մեր Տէրոջ, թէ՛ Պօղոս առաքեալին խօսքերուն մէջ Աստուծոյ իրենց համար առաջնորդութիւնը տեսնողները ազատ են ամուսնանալէ հրաժարիլ, այն ատեն ամուսնութիւնը թէ՛ կ'ընեն եւ թէ՛ հառարակ ժողովրդին ազատ ընտրութենէն կախում ունեցող խնդիր մը կ'ըլլայ:

ՄԱՔՈՒՐ ԶԵՌԻՆԵՐ

Գոհարավաճառ մը, տեսնելով որ իր ձեռքերը քիչ մը աղտոտած են, ըսաւ. «Շատ նեղացուցիչ է այս: Բոլոր մարդոց մէջ իմ ձեռքերս ըլլալու էին ամէնէն փափուկը եւ մաքուրը: Մարտիկի ըսն է աղամանը, մարգարիտ կամ այլ տեսակ ունէ գոհար ցոյց տալ յաճախորդի մը, երբ կատարելապէս ճերմակ եւ մաքուր չեն ձեռքերս: Մատուցուած գոհարեղէնին զլուրի յատակ մը կը կազմեն անոնք:»

Քրիստոնեան ալ մաքուր ձեռք եւ մաքուր կեանք ունենալու է: Ինչ ալ ըլլայ ինք, կըլնէ թէ աշխարհական, աշխարհի կը յանձնարարէ զՅիսուս Քրիստոս եւ անոր փրկագործութիւնը: Իր կեանքը տխուր ու վանողական յատակ մը ձևացնելու չէ երբեք: Տէրոջը անօթները կրողները մաքուր ձեռք ունենալու են: Գոհարավաճառը շատ զգայնիկ էր եւ իրաւամբ: Մշակեալ ճաշակի տէր էր: Ամէն ոք որ զՔրիստոս կը դաւանի՝ ուղի ու-

չով հոգ տանելու է իր դաւանութեան համապատասխան կեանք մը վարել:

ԵԳԻՊՏՈՍԻ ՄԷՋ ՈՆԻԱՅԻ ԵՐԱՅԱԿԱՆ
ՎԱՂԵՄԻ ՏԱՃԱՐԻՆ ԳԻԻՏԸ
(Սյուէթէի Աւերելը)

Հնախօսութեան Բրիտանական Դպրոցին Եգիպտոսի մէջ ըրած ամենապատուական գիւտերէն մին անցեալ ձմրան միջոցին տեղի ունեցաւ. այն է՝ Ոնիայի Երբայական վաղեմի տաճարին տեղին ձեռքով փորոք. Զիւնտըր ֆէթրիի ձեռամբ: Երբ Հրեաները Անտիքոսի հալածանքին պատճառաւ փախան, փախտականներէն շատը Տէլդային արեւելեան մէկ հեռաւոր անկիւնը հաստատուեցան, եւ հոն Ոնիա Դ. քահանայապետը տաճար մը կառուց Երուսաղէմի տաճարին նման, որպէս զի այս տեղը հաւաքման վայր մը ըլլար փախտականներուն: Այս տաճարը կը յիշէ Յովսէփոս պատմիչը, եւ կ'ըսէ թէ անիկա կառուցուեցաւ Եգիպտական հին քաղաքի մը մէջ: Ասկէ ժամանակ առաջ բաւեցաւ թէ այս գաղութին տեղն էր Թէլ էլ Եէհուտի աւանը, որ Դահիլէէ իր 18 մղոն դէպ հիւսիս կ'իյնայ. բայց Փրօֆ. ֆէթրիի վիճակեցաւ հաստատել վերջնականապէս տեղւոյն նշանակութիւնը: Եւ այս գործին մէջ անիկա գտաւ մեծագոյն օժանդակութիւնը Յովսէփոսի նկարագրութենէն, մինչեւ իսկ ամենամանր պարագաներու մասին:

Փրօֆ. ֆէթրի իր գիւտին մէկ պատմութիւնը հրատարակած է, եւ այսպէս ուրիշ չափական օղակ մը հաստատուած է՝ Հրեական պատմութեան մէջ: Այս քաղաքին հին անունն էր Լէոնթոփոլիս, որ ըսել է Ալեքսանդրաքաղաք, ի պատիւ առիւծազուլի շատուածուհի Պսպաթիսի: Այս իրողութիւնը անտիտիփորէն ցուցուեցաւ Սամէթէ Բ. Միջերկրականի նաւատորմին մէկ ծովակալին արձանին գիւտովը: Արձանը յիշեալ շատուածուհիին որդատուիքը ձեռքը բռնած կը ներկայացուի: Յովսէփոս ալ կ'ըսէ թէ այդ տեղը ճիւղերով լի է, իրողութիւն՝ որ լիովին կը հաստատուի գիւտովը իբր մէկ մղոն երկայն ընդարձակ քարաշէն խրամի մը, որ Եգիպտական վաղեմի աւանը կը շրջապատէ եւ որուն առատ նիւթերը Ոնիայի տաճարին գործածուեցան: Քաղաքէն դուրս կը գտնուի ահագին հողաբլուր մը, որ կարեւոր ռաւմանագիծ մը կը կազմէ բոլորտիքը մղոններով, եւ Փրօֆ. ֆէթրի քննելով կը գտնէ թէ անոր բարձրութիւնը գրեթէ կը պատասխանէ Յովսէփոսի յիշմին, չըրջակայ դաշտին մակարդակէն Յունական յիշուե-

ինը կանգուն բարձր: Հրեայ պատմագիրը վախճուն կանգուն կը դնէ անոր բարձրութիւնը: Այս հողաբլուրին մէջէն գտնուած խեցեղէն անօթները քննելով կը հաստատուի թէ անիկա Ն. Բ. երկրորդ դարուն կը պատկանի, մինչ իւրոյ բերուած դրամները Պտղոմէոս Ֆիլոմէթորի ժամանակինն են, զոր Յովսէփոս կ'ըսէ թէ անիկա շնորհեց ամբողջ գաղութին, մինչ երեւան բերուած շէնքին վերաբերեալ նիւթերէն կտորի մը վրայ ուրիշ անուններու մէջ տեսնուած Արամ անունէն համագիշ վկայութիւն մը կը հանուի թէ Հրեաներ կը գտնուէին գործաւորներուն մէջ: Այս պարագաներուն մէջ քաջածանօթ հնախոյզը որ պէտք ունի կատարած է, հաստատապէս համոզուած է թէ այս է այն վայրը որուն վրայ Ոնիա կառուց իր տաճարը:

Դադութը կը դրաւէր երեք չորս ակօսն տարածութեամբ գետին մը, եւ նուիրական շէնքը Սաղոմոն թագաւորին Երուսաղէմի մէջ կառուցած Տաճարին ճիշդ կէտ մեծութիւնն ունէր: Հիմա Ոնիայի շինած շէնքին կոշտ զիծերը միայն կը տեսնուին ընդհանրապէս հող հանելու համար ըրած աւերկութիւններուն պատճառաւ: Բայց թուականէս իբր քան տարի առաջ պատերը տակաւին կը կանգնէին եւ աւայտաւանները եւ օրները կը կենային դեռ: Երբ քանի մը տարի առաջ ընդհանրապէս անգամ ակօսն գետինը փոխել հող հանելու համար, այդ տեղէն մեծաքանակ այրուած ակօսներ երեւան եկան, որոնք հաւանօրէն ամէնօրեայ ողջակէզներու միացորդներ էին: Ասոր պատճառները գտնուած են հիմերուն մէջ, վառ գիւտի ցած մասին մէջ ամէն կողմէ հանուած են խեցեղէն ահագին գլաններ գետնին մէջ ընկղմած, ուր ողջակէզները կը մատուցուէին, նոր հող նետելով իւրաքանչիւր ողջակէզի վրայ, զանիկա մարելու համար, այնպէս որ մէյմը ողջակէզի նշաններ կ'երեւին մէյմը հողի խաւ, յաջորդաբար: Եւ ապա զօրադապէս յիշեալ դպրոցին ձեռքով յառաջ տարուած այս պատուական ալիստութիւնը դադարած է ստակի չգոյութեան պատճառաւ, որ ցաւալի իրողութիւն մըն է, վառ գիւտ այս տեղին վրայ գործուած աւերները հարկ կը դնեն եթէ կարելի է աւելի խնամով շարունակել Եգիպտոսի մէջ պեղման եւ հետզհետէ գործը աւելի կատարեալ եւ աւելի ընդարձակ ծրագրի վրայ:

ԳԻՐՈՒԹԻՒՆ

Սխալ եւ անիրաւութիւն է ժուժկալօղ շատերու այնպէս դատելը թէ բոլոր գէր անձինք որ-

րոմով կամ շատակներ են : Չափազանց յայր (շիշման) յայտ բազմաթիւ անձինք , մասնաւորապէս կիներ , սակաւակներ են : մինչ մեծ օրկրամոլներու եւ շատակներնորու մէջ կը գտնուին այնպիսիներ օր չոր , նիհար ու վտիտ են :

Կերակուրին քանակը չէ այնքան օրքան որակը որ միտ կը շինէ : Եւ օակայն միշտ կերակուրին տեսակը չէ որ զմարդ յայր կ'ընէ , վասն զի կան մեծղի մարդիկ , որոնք շատ օակաւ կ'ուտեն շաքար եւ օտայ , եւ կան օւրիշներ , որոնք շատ շաքարեղէն կը սպառեն բայց երբեք միտ չեն դնէր : Այսօրինակ դէպքերու մէջ ատիկա կազմութեան խնդիր է , յաճախ ժառանգական եւ ուտեստի ոչ երբեք եւ կամ շատ քիչ :

Գէր մարդոց նկատմամբ տիրող օւրիշ օթալ մըն է ըսել թէ անոնք անգործ կամ ծոյ են եւ բնաւ մարմնամարդ չեն ընէր : Հարկաւ մարմնամարդը կը զօրացնէ անդառութեան գործողութիւնները , եւ այսպէս կը դիւրացնէ աւելորդ ճարպին պրումը : Բայց միեւնոյն ատեն ախորժակը կը զօրացնէ , կը օրէ , եւ այսպէս պատճառ կ'ըլլայ աւելի մեծ քանակութեամբ կերակուր սպառելու : Այսպէս մէկը կը հաւատարմիչէ միտը , եւ մարմնամարդի բացակայութիւնը մեծ պատճառ մը չէ գիրութեան : Իբրեւ է որ գէր շատ անձինք դանդաղ են եւ ծանրաշարժ , բայց անոնք այսպէս եղան յօրմէ կետէ միտ դրին , վասն զի շատ տարբեր է 50 քաշ բեռ կրելը պտրտելով եւ ատոր կիտուն չափ աւելի եւ մինչեւ իսկ կրկնապատիկը կրելը ստիպուելով : Գիրութեան բեռը ահագին արգելք մըն է . եւ քիչ զաբմանալի է որ թեթեւ բեռ կրողները ամէնէն աւելի մարմնամարդ կ'ընեն :

Արդարեւ սովորաբար ախտ մըն է գիրութիւնը , եւ ոչ լոկ հետեւանք ծուլութեան կամ որկրամոլութեան : Անոր պատճառը խոր կ'ըլլէ կենդանական տնտեսութեան մէջ , քիմիական խորհրդաւոր այն փոփոխութիւններուն մէջ որոնց միջոցով արիւնի , օսկորի , մկաններու , մօթի , մազի եւ ուղեղային բջիշներու կը փոխարկուի մեր բերանը մտած կերակուրը : Շատ անգամ կարելի է թեթեւեղել գիրութիւնը պատշաճ օւտեստով եւ ասորիւ եղանակով . մանաւանդ անոր նոյն իսկ օկրած ատենը , եւ չթողելով որ այնչափ յառաջ երթայ որ յաղթէ : Բայց գիրնալու միտումը ընդհանրապէս կը տեսնուի ցկեանս եւ կրնայ չափաւորուի միայն , բայց ոչ երբեք վերցուի :

Միտը արմատական կերպով նուազեցնելու դարմանումը պէտք է ընել բժիշկի մը հրահանգին ներս

քեւ , վասն զի այս նպատակաւ գործածուած բուռն միջոցներ կրնան զարհուրելի վնաս բերել կազմութեանը :

ՍԵՂՄԻՐԱՆՆԵՐ

Շատ կիներ պիտի ըսեն , եւ իրաւամբ , թէ կան սեղմիրաններ (քորսէ) որոնցմով աւելի հանգիստ կ'ըլլան քան առանց անոնց : Եւ թէպէտ սեղմիրանի հակառակ եղող մը կրնայ առարկել ատոր դէմ , ըսելով թէ պատճառը այն է որ ատոնք օւրած են իրենք զիրենք սեղմելու եւ կը պաշտպանեն անբնական բան մը , իրողութիւնը կը մնայ օակայն , եւ հաւանօրէն այս զգեստը , իր տեսէ ձեւով , միշտ պիտի մնայ նորաձեւութեան մէջ : Ուտի այդ բարեկարգիչներուն կը մնայ իրենց կարողութիւնները նուիրել սեղմիրաններուն յարմարաբայն պատրաստութեան եւ ուղիղ կիրառութեան :

Սեղմիրանին պատրաստութեան վրայ խօսելով , կրնայ վճռաբար ըսուիլ թէ տեսէ սեղմիրան որ կը ճնշէ ստոծանիին (փորը կուրծքէն զատող թաղանթը) վրայ , կը վնասէ հագնողին , վասն զի անկարելի կ'ընէ պատշաճ շնչառութիւնը : Երգչուհիները առանց բացառութեան թոյլ զգեստներ կը հագնին հոս (Ամերիկա) , վասն զի բաւական չունէ չէին կրնար առնել երգելու համար , եթէ այսպէս չընէին : Եւ անոնք ընդհանրապէս առողջ եւ չեղօրէն կազմութեամբ զարգացած կիներ են :

Կարծեմ չափազանցած չենք ըլլար եթէ ըսենք թէ սեղմիրան հագնող կիներուն ինք տառնորդը երբեք չեն շնչեր այնպէս ինչպէս պէտք է շնչել , վասն զի բոլորովին կորուսած են լաւ շնչառութեան ռեակութիւնը : Հետեւաբար արիւնը բնաւ չօդաւորիք ըստ բաւականին , եւ հագնողը միշտ աւելի կամ նուազ անարիւն կ'ըլլայ եւ առողջական օրինաւոր մակարդակէն վար : Այս պատճառաւ ճիշտակ ճակատաւորը կոչուած սեղմիրանը մեծ զարգացում է հնօրեայ ձեւին վրայ , վասն զի աւելի տեղ կը թողու շնչառութեան կազմածին , եւ ճնշումը հոն կու տայ ուր աւելի աղէկ կրնայ տարուիլ :

Բայց ինչ որ կարելի է ընդունիլ թոյլ , լաւ շնչուած սեղմիրաններու նկատմամբ , գէշ միայն կըրնայ ըսուիլ տեսէ ձեւ բայց նեղ սեղմիրաններու համար , եւ նեղ ըսելով կը հասկցուի տեսէ ճնշում ընողը օրով մարմնին ձեւը կ'աւրի կամ մարմինը կը պղտրկնայ :

Ինչքան կան արդարեւ որոնք այս դատապարտութիւնէն զերծ կը մնան : Կիներն ինչ որ ալ տա

ոարկեն այս ըստածներուն դէմ, օեղմիրանին գըլխաւոր նպատակը մարմնին հարկաւոր պաշտպանութիւնը տալ չէ, այլ՝ նորաձեւութեան գաղափարած ձեւը տալ անոր: Եւ որովհետեւ այս ձեւը կը փոխուի եղանակէ եղանակ, օեղմիրանի գիծերը կը փոխուին անոր հետ, եւ կանանց օեղմը կը հպատակի մէջքի եւ ազդրի գծի տեսակ մը բանապետութեան, մէկ եղանակին մէջ այսպիսի եւ յաջորդ եղանակին մէջ այնպիսի, որքա՛ն շնորհիւ մեծ չափ կ'ընեն հանդերձ եւ օեղմիրան շինող արհեստաւորները, բայց անխուսափելի կերպով կը վնասուի կրներու առողջութիւնը:

Տրամաբանական է թէ օեւէ ճնշում, որ փոփոխութիւն կը բերէ ձեւի մը գիծերուն, ներքին գործարանները ճնշելու առտիճան զօրաւոր է, եւ հետեւանքը այն կ'ըլլայ որ շնչառութիւնը կը խափանուի, բնական մկանային զարգացումը կը տկարանայ եւ մարտդոլութիւնը կը խաթարի: Շատ կիներ, եթէ իրենց մէջքի օեղմումը մէկ երկու մատնաչափ պակսեցնէին, կրնային բարւոքել իրենց գոյնը, պայծառացնել իրենց աչուրները եւ վերանորոգել իրենց երիտասարդութիւնը:

ՊԱՏԱՍԽԱՆ ՄԸ

Պատեւարժան Խմբագրութիւն Աւետիքի

Պատ. Շարափաթերթիդ 1906 Նոյեմբեր 3ի թիւին մէջ կարդացի «Թղթակից» օտորագրութեամբ յօդուած մը, ուր, իմ մասին համակրական տողերէ վերջ, օրօնց համար շնորհակալութիւն կը յայտնեմ, ուղղուած էր իմանալ իմ կարծիքը Միլտոնի տաղաչափեալ Հայ թարգմանութենէն քաղուած եռատողի մը մասին: Ազնիւ Յօդուածագրին այն խօսքը թէ «ուրիշներ ալ շնորհապարտ պիտի մնան» եթէ փութամ պատասխանել իր հարցման կամ իր տարակոյտը փարատել, ենթադրել կու տայ թէ ուրիշներ ալ երկրայութեան մէջ գտնուած են խնդրոյ առարկայ եղած տողին ճշտութեանը մասին: — Կասկածելի կէտն էր հետեւեալը

«Հաւր ի նուազսն պարապեն, որոց քղրիք գարնանաշարժք Զանուկից շնչելալ բուրմունի անդատտանաց եւ զլմայրեաց ի մի ձայն միաբանեն ըզծածանեալ դողդոջ տերեւս . . . »
(Միլտ. Գիրք Դ. տող 237-239) .

Որոց հանդէպ Անգլիական բնագրին մէջ կան հետեւեալ տողերը

The birds their choir apply; airs, vernal airs,
Breathing the smell of field and grove, attune
The trembling leaves.

Աւելորդ է ըսել թէ Հայերէնին եւ Անգլիերէնին բաղդատութենէն երեւան կու գայ թէ իմաստի

կատարեալ նոյնութիւնը կը պահտի անոնց միջեւ, եթէ Հայ թարգմանութեան առաջին տողն ընդունինք անփոփոխ ինչպէս որ գրուած է, կամ, եթէ «բայ բառը ընդունինք իրրեւ օեղական հարկով մը, որ յատկացուցինք ըլլայ «պիտ» բառին:

Բայց, ըստ օրում «Խալ Լուրբանութեան» յորջորջումն անպատշաճ պիտի ըլլար կցորդել հոյակապ թարգմանչին գործին հետ, եւ անհրաժեշտ ալ էր ծանօթ կնճառութեան բանաւոր մեկնութիւն մը գտնել, «բայ բառին օրոյն» փոխարկումը յարմարագոյն միջոցը թեւած է ազնիւ Յօդուածագրին: Եւ արդարեւ ամէն դժուարութիւն կ'անհետանայ եթէ «բայ» տեղ ընդունինք օրոյն:

Սակայն, նկատելով որ Միլտոնի Հայ բնագրին մէջ տպագրական վրիպակներ գրեթէ գոյութիւն չունին (կամ գէթ առայժմ չեմ յիշեր), որ նշան է թէ լաւ խնամք տարուած է գործին տպագրութեան: Նկատելով դարձեալ որ Մարկիս Լապլանտին մէջ (նոյնպէս Վենետիկ հրատարակուած) ալ նոյն «բայ» բառը նոյնութեամբ ընդունուած է (տե՛ս Մաղկաք. Հատոր Բ. էջ 109), առանց օրոյնի փոխուելու, մինչդեռ այդպիսի ձախտոք վրիպակ մը կաբերի չէր որ 20 երկար տարիներ աննշմարելի մնացած ըլլար ի Վենետիկ (զի Միլտոնի տպագրութեանէն մինչեւ Մարկիսի հրատարակումը 20 տարիներ ըստ էն), օւստի կը համարձակիմ տպագրական վրիպակի ենթադրութեան քով տարբեր միջոց մ'ալ փորձել, դարձեալ ենթադրութեան մ'ըրած ըլլալու պայմանաւ:

Արդ, յատկելու համար Հայ բնագրին քերականական կազմութիւնը, թօթափենք անոր մէջն միջանկեալ բառերը, ամփոփելով զայն հետեւեալ բանաձեւին համեմատ, ուր կը տեսնուի թէ քառմը աւելցուցած եմ «ստեփան» առաջին տողի «բայ» բառին վրայ, յաջորդ «պիտ» բառէն զայն անշատեւել գիտեմք:

Հաւր ի նուազսն պարապեն, «բայ» սղրիք գարնանաշարժք ի մի ձայն միաբանեն ըզծածանեալ դողդոջ տերեւս:

Յայտնի է թէ այս կերպով «բայ» բառն ալ եւս օեղական հարկով չեմ համարիր, կամ թէ յատկացուցիչը «պիտ» է: Այլ տրական՝ յաջորդ տողի «ստեփան» բային հետ առնելով զայն: Այսինքն Միլտոնին «բայ», Միաբանեն ընդ որ: Զի «ստեփան» կամ «ստեփանեացան» բայը նախդրիւ տրականէն զատ (միաբանեմ ընդ ումք) կրնայ գործածուիլ նաեւ աննախդիր տրականի հետ (միաբանեմ ումք): — Հարկ չկայ աւելցնելու հոս թէ «ստեփան» կը նշանակէ «ստեփանեացան» (համաձայնեցնել, ներգաղնալ կել): Այս մտքը՝ կ'ունենանք օա աշխարհաբար

բանաձեւը • Թաղապետները կ'երգեն, և խեղճներ անոնք յայնի կը սեպոյեն Կերեւելեան յայտը : Կամ Թէ արձակ գրաքարով • Հետքն անսահման էրեւելոյ օգարարուն, և ողորձ փութանալաբո՛ւ, շնչելն զփարմանս անոշից զհայրեանցն և զանհատականաց, սեպոյնս տեսնան ասեւելի ընդ յայնս հասնոյ և օշոյնս տեւեհոյ Կոհորճելոյ :

Պիտի առարկուի անշուշտ թէ Անգլիերէն բնագիրը թողատու չէ այս իմաստով թարգմանութեան մը, զի տեքեւներուն ձայնը թուչնոց ձայնին միաքննելու կամ ներդաշնակելու իմաստ չկայ անոր մէջ։ Այդ առարկութիւնն իրաւացի է. բայց եւ այնպէս՝ արտաքայ այդ առարկութեան՝ Հայ թարգմանութիւնն ալ Լեւոն Յեւեան ճիշտ եւ բանաւոր կրնայ համարուիլ քան նոյն ինքն Անգլիական բնագիրը։ Զի ձայներու միաբանումը կամ ներդաշնակումը պլուզէ ձայներու միացումը՝ կ'ենթադրէ, եւ տեքեւներու ձայներուն տիւքին չնչմամբ միախառնումն այնչափ բանաւոր չի թուիր, քանի՜ քրարդէն պլուշայեանիւն չկայ տեքեւներու եւ տեքեւներու ձայներուն միջեւ, բայց կայ այլաձայնութիւն տեքեւոց եւ թաշնոց ձայներուն միջեւ, որոց ձայներուն ներդաշնակումը շատ աւելի ճահաւոր է։ Հայ թարգմանիչը կարեւի է քրարդէն մտածած ըլլայ, արեւմտեան համարձակութեամբ մը, եւ Միլտոնի իմաստը քիչ մը բարեփոխելու կամ եղանակաւորելու (modify) դիտաւորութիւնն ունեցած ըլլայ։

կարծեմ թէ Բագրատունւոյ հեղինակութիւնն ունեցող անձնաւորութեան մը համար այս քիչ մը ազատ թարգմանութիւնը մեծ թերութիւն մը կըրնայ չհամարուիլ։ Եւ Միլտոնի բնագրէն ալ չեղումը Անգլիերէնը հաւկցած չըլլալու արդիւնք չի կրնար ըլլալ, քանի որ գրեցնք թէ Յրանսեբէն եւ Իտալերէն բնագիրներ — մանաւանդ Շաղոպ րիանի Յրանսեբէն արձակ թարգմանութիւնը — աչքի առջեւ ունեցած է Բագրատունին զՄիլտոն թարգմանած միջոցին։ Եւ Շաղոպրիանի թարգմանութեան մէջ կը կարդանք. Les oiseaux s'appliquent à leur choeur: des brises, de printanières brises, soufflant les parfums des champs et des bocages, accordent à l'unisson les feuilles tremblantes. Արդ, եթէ Անգլիերէնը լաւ հաւկցած չըլլար թեկ, սակայն գոնէ Յրանսեբէնը կրնար քաջ հասկնալ Հայ թարգմանիչը. բայց, ինչպէս ըսի, Թուր թէ Բագրատունւոյ չեղումը կամաւոր եւ նպատակաւոր եղած է։

Այս խորհրդածութիւններէ վերջ հարկ կ'ըզամ
աւելցնել թէ խնդրոյն լաւագոյն լուծուծք միշտ
կ'ապաստուի Վնենտիկեան հմուտ Հարց կողմէ :

1906, 26/8 607.

ՏԻԳՐԱՆ ԵԼՔԵՆՃԵԱՆ

«ԱՒԵՏԱԲԵՐ»Ի ՓՈԽԱՌՈՒԹԵԱՆ ԱՌԻԹՈՎ

Աւետ-բերի 40 թիւին մէջ կարգացի Աւետ-բերի
Փառառութիւնն վերնագրով խիստ շահեկան յօդ
ուածք, եւ փափաքեցայ քանի մը խօսք գրել իմ
իտրճառութեանս:

Իրաւ է թէ փոխառութեան սովորութիւնը, թէեւ ոմանց հաճելի չի գար, կարեւոր եւ բարի սովորութիւն մ'է, որով շատ մը մարդիկ կամ ընտանիքներ մեծամեծ նեղութիւններէ կ'ազատին, եւ «Երանելի են անոնք որոնք փոխ կուտան ու փոխ չեն տաներ» ինչպէս կ'ըսէ Աբ. Դիրբըր: Իսկ գալով Ասետաբէրի փոխառութեան, կարծեմ չեմ չափազանցեր, թէ բո՛ւմ թէ զայն աւելի պարտական ենք փոխ տալ աւ անուր, քանզի ինչպէս կ'ըսէ յօգուածագիրը, «Բարի եւ աստուածապաշտ անձնաւորութիւններէ խմբագրուած է», ան առանց բացառութեան ամենուս ալ խիստ կարեւոր է կարգաւ զայն աւ օգտուել:

Այս, ամեն Ռադը. ընտանիք պետք է ունենայ հատ մը անկէ իր տան մէջ, եւ զգայ անոր օգտակարութիւնը ու գնահատէ զայն, մանաւանդ մայրերը աւելի փափաքով կարգադրու են, որովհետեւ իրենց համար ընտիր դասեր եւ պաշարներ կը պատրաստուէ :

ինչպես Սր. Գիրքը բոլոր գիրքերուն ամենալաւը, ամենաթանկագինն է, նոյնպէս Աւետաբէրը՝ Թերթերունը, գէթ ինձ համար, որովհետեւ խիստ կանուխ հառակէս կը ճանչնամ զայն, Բարի ծնողացս ամենասիրելի թերթին էր ան եւ առանց աւետար կարծես մէկ շարաթ չէին կարող անցընել, նոյնպէս ինձ համար նուիրական թերթ մը եղած է Աւետաբէր։ Արդ, ինչպէս վերը բոյ թէ փորձառութենէն պիտի գրեմ, այժմ ցաւօք օրտի կ'ըսեմ թէ պարագայից բերմամբ 14 տարիէ հետէ զրկուած եմ սոյն օրիելի թերթէն, եւ այդ բոլոր ժամանակամիջոցին միայն փոխառութեամբ կարողացած եմ կարգաւ մերթ ընդ մերթ. Հաս պէտք է բռնմ թէ 5-6 տարի առաջ երկու տարի միայն Բիւրակ տաւ. ցած եմ. Ան ալ ամենալաւ եւ ռքանչելի թերթ մըն էր, որմէ շատ շուտ զրկուեցանք ու միացած բոլոր առենը (եւ որ ընթերցասէր եւ լաւ թերթերու եւ յօդուածներու օրհանդար) միմիայն բարեկամներէ թերթեր, ինչպէս Աւետաբէր, Բիւրակ, Ծաղիկ, Մուշկմէ, եւն. փոխ առնելով կարգացած եմ իմ բուղ ժամանակէն զօհելով. Եւ ո՞րքան վիշտ եղած է օրտիս երր փոխառուներէ օստեակ խօսքեր լսած եմ, ճճեղը չեմ գիտեր, ճճեղ կարգացած չենք, ինչարհարար պիտի ըսեմ բոլոր Աւետաբէրի բաժանորդներուն թէ, ինչպէս

ամէն անոնք որոնք կարող են՝ պարտական են բաժանորդ ըլլալ օայնպիսի օգտակար թերթի մը, նմանապէս պարտական են փոխ տալ ամէն իրենց մէ խնդրողներուն եւ նոյն իսկ չխնդրողներուն։

Իւսկիւտար

20ԻՒ ՄԱՆԵՍԵԱԿ

ՍԱՌՆԱՐԱՆՆԵՐԸ (Շար. Զոհ. Բէ-էն)

Սառնարաններու առ քարերն ու խիճերը շատ կը տարբերին զետեքու քաղաքներէն։ Վերջինները թէպէտ ողորկ ու յղկուն, բայց խոշորն ու մանրը միատեղ դիզուած չեն ըլլար, մինչ առջինները կօշտ, անողորկ, ու խառնիխառն կը հաւաքուին։ Եւ սառնարաններու տեղափոխած ժայռերը երբեմն այնքան անհատատ դիրք մը կը գրաւեն որ մատի հրում մը, հովի բախում մը բաւական է զանոնք շարժելու եւ գլտորելու։ Երգչհետեւ իրենց տակի եւ շաւրջի տաք կամաց կամաց հալած ըլլալով, հաստատուն դիրքի մը մէջ չեն իյնար կամ մնար։ Այսպիսի երեքուն ժայռեր հազուագիւտ չեն այն ձորերն ու լեռները, ուր երբեմն սառնարան գոյացած է։

Այն սառնարանները, որոնք բաղդատաբար աւելի կամաց կը սղոցին եւ իրենց վրայ աւելի առատ մօլէն ընդունելու զիւրուքիւնները ունին, իրենց վրայ կ'աճեցնեն խոտեր, թուփեր եւ ծառեր։ Աս բոյսերը թէպէտեւ սառերուն հետ վար երթալով կամ գալտերուն եւ կամ ծաղկերուն մէջ կը ջնջուին, բայց ետեւէն նորէն կ'աճին, անանկ որ սառնարանին հեռապատկերին հիանալի երեւոյթ մը կու տան։ Հոս տառի ճերմակ ու հօն կապտորակ հոսանքը, առդին բաց կանանչ գմբխտեայ երկար գօտի մը, անդին մութ կանանչ թուփերու եւ ծառերու կղզեակներ, առդին սեւ ու գորշ քարա-կոյանքու տողանցք մը, անդին հսկայ օունկերու նման սառնակոթողներու վրայ նստող ժայռերը, հուսա ջրվիժային վարէջք մը, հաւնա նիւհուն լճակ մը կը կազմեն ընդհանուր պատկերը։ Մանաւանդ այս բուսականութիւնը առատօրէն կ'աճի փիւմնիթեան սառնարաններուն վրայ։ Եւ արդէն բոյսերու ընծայած երփներանգ պատկերէն առած է ըստ ոմանց սոյն անունն ալ որ կը նշանակէ գունազեղ լեռ։ Ասոր հիանալի մէկ օրինակը կայ Ալաքայի մէջ, Ս. Եղիայի օտորօտէն մինչեւ Եփրատեան լեռները, ուր աճած բոյսերը, ծառերու առտիմանին հասած, թաւուտներ կը կազմեն։ Հիմալայայի սառնարաններէն ոմանց վրայ այնքան գեղեցիկ բուսականութիւն մը կ'աճի որ լեռնաքնակներու հօտերուն իբր արօտավայր կը ծառայէ։

Սառնարանները լեռներուն կամ տեղին ընդարձակութեան, տարեկան խոնավութեան եւ մթնոլորտի բարեխառնութեան համեմատ խոշոր կամ փոքր կ'ըլլան։ Արդէն օրեւէ առարկայի մեծութիւնը երբ յիշուին՝ մանրները կ'ենթադրուին։ Եւ սեւտի աշխարհի մենամեծ սառնարանները ներկայացնելով՝ բնականօրէն պիտի երեւակայէք նաեւ անոնց զանազան առտիմանաւորութիւնները։ Աս մասին հաշիւները քիչ մը կը տարբերին, անանկ որ Օքսֆորտի բրոքէսթընէն Բրիսթօլի, Քալիֆորնիայ բրոքէսթընէն Լը Կոն, Հարվարտիններէն Տէլիփի, Քօրնէլիւններէն Թար, Բրոք. Տէյնա եւ Բրոք. Տրայքը իրենց ներկայացուցած հաշիւներուն մէջ տեղ տեղ քիչ մը կը տարբերին։ Բայց, ինչ ալ ըլլայ, անանկ կ'երեւայ թէ՛ Ալպեանի մեծ ու փոքր 2,000 ի չափ սառնարաններուն մէջ մինչեւ 1,000 ոտք խոր, 3 մղ. լայն եւ 15 մղ. երկայն սառնարաններ կան ինչպէս Ար ու Ալէյ։ Հիմալայայի բազմաթիւ սառնարաններէն Բրաքօ 35 մղ. երկայնութիւն ունի։ Սրիցպէրկի մէջ սառնարան մը կայ գէպ ովկիանոսը տարածուած, որ ճակատէն դատելով 11 մղ. լայն եւ 400 ոտք թանձր է։ Եւ դեռ այս թանձրութիւնը ջրէն վեր է։ Ոմանք կը խորին թէ թերեւս ատոր վեց անգամն ալ, այսինքն 2,400 ոտք, ջրէն վար տառի ահադին խարիւս մը ունի։ Կրինլէնտի Հուսկայթ սառնարանը որ արեւելեան եզերքը Եփրատեան վրայ կու գայ տարածուելու, ըստ Բրոք. Բրէթթուի, 115 մղ. ճակատային լայնք եւ 2,400 ոտք թանձրութիւն ունի։ Եւ Րինք ու Նորտէնթրիտ խաղարկուները 70 ու 123 մղ. սառերուն վրայէն գէպ իներները գացին ու օրեւէ սեւ ցամաք չի նշմարեցին որ օայն ընդարձակ սառնադաշտը եղեր էր։ Խաղարկուներու շատերուն հաշուով Կրինլէնտ մինչեւ 10,000 ոտք խորութեամբ սառերու տակ թաղուած է։ Ալաքայի մէջ Մօսթրի սառնարանը քանի մը հարիւր ոտք երկայնութիւն ունի որ կու գայ եւ Խաղարկանի մէջ վաճմ ու ահաւոր երեւոյթ մը կը օղոցի։ Արջային Բեւեռը ծածկող սառնարանը Եւրօպայի չափ ընդարձակ կը հաշուուի։ Սառնարաններէն ոմանք հետզհետէ իրենց խորութիւնը կը կորսնցնեն, ինչպէս նաեւ Եւրիշներ ալ կը թանձրանան, հարկաւ իրենց առաջանները պատող մթնոլորտի փոփոխման պատճառաւ։ Երբ միջավայրը հետզհետէ աւելի տաքնայ եւ կամ տարեկան խոնավութիւնը նուազի, անխոռափիւրթէն ձեան համաքնները պակեւով սառնազետերն ալ պիտի քայուին։ Սա տեսակ զգալի նուազումը դիտուած է Չուիցերիոյ սառ-

նարաններուն մէջ վերջի 40-50 տարիներու միջոցին : Անոնցմէ շատերուն խորութիւնները այնքան պակասած են որ իրենց մակերեսը երբեմնի մակերեսէն 2.000 ոտք վար իջած է : Հարկաւ առ չի ընցներ միայն՝ թէ որ մը այդ սառնարանը ներկայ խորութեան վրայ 2.000 ոտք աւելի խորութիւն ունէր, քանզի կրնայ ըլլալ անուգապէս որ ձորը հետզհետէ մաշած եւ փոսած ըլլալով ինքնաբերաբար սառնահոսանքն ալ վար իջնէ : Բայց որքան որ ձորադաշտին մաշումը պատճառ մ'է մակերեսը վար իջնելու, անդին սառնարանին նստազելուն եւրիշ նշան մ'ալ կայ, որ ծայրը տակաւ առ տակաւ ետ, դէպ ի վեր քաշուած է : Իր երբեմնի ճակատային միջնը շատ վարեքը կը մնայ : քանզի վերէն սառը եւ անոր միջի ոյժը պակասած, մինչեւ լաւաւորները չի հասնիր : Ահա առ տեսակ փոփոխումի երեւոյթներ շատ մը լեռներու մէջ դիտուած բաներ են :

Բարեխառն գոտեայ եւ կամ մթնոլորտը բարեբխառն սառնարաններուն տարբերութիւնը սառնադէզին տակէն եւ կամ ճակատային միջններուն փաթէն (?), սառնարանին մեծութեան համեմատ տղմուտ առաւելներ, առուներ եւ գետակներ կը ըզխին : Զօրը իր մէջ կը կրէ խիստ նուրբ աւազներ, որոնք ձորադաշտին մաշումէն յառաջ կու գան եւ ջուրին՝ կաթնաման երեւոյթ մը կու տան : Առաւելները սառնարանին մէջ կը գոյանան նախ սառնալից ձորերուն մէջ գտնուած բնական աղբիւրներէն, երկրորդ սառնարանէն վեր՝ ցամաք եզերքներուն վրայ բացուող աղբիւրն որոնք կու գան եւ սառնադետին մէջ կը հոսին, եւ երրորդ արեւուն աղբիւրութեամբ, ինչպէս նաեւ սառին ու ձորադաշտին իրարու հետ անցած չփամբն ու ճշմամբ յառաջ եկած հալքէն : Այն տեղերը ուր ճեղքաւորներ չի կան, եղբրքներու աղբիւրներն ու մակերեսի հալած ջուրերը սառին վրայէն գետի նման արագաջահ կը հոսին մինչեւ որ խրամատներու հանգիպին, ուր ահագնազօրք խոթըջներով ու գոռումներով յանկարծ կ'անհետին, իջնելով սառնարանին յատակը, միանգամայն լայն ճրնելով եւ ահաւոր երեւոյթներ տալով սոյն կրփներուն :

Սառնարաններուն ջուրերը երբ դաշտերը իջնեն՝ հոն կանանչաբակ ու կապտորակ պինդ կաւ մը կը թողուն, որոնք դետերու դեղնորակ ու կարմրորակ դիրտերէն բաւական կը տարբերին : Թերեւս այս գունային տարբերութեան պատճառը վերջինին մէջ գտնուած երկաթին աւելի օգտագոյնն է : Առ տեսակ սառնարաններուն մէջ երբեմն աւազաններ

ու լճակներ ալ կը կաղձաին, երբ ձորադաշտը հարթ եւ առջեւը սառնակոյտեր ու քարեր դիզուած են : Եւ բնականաբար սառի կտորները այսպիսի տեղեր իրարու միացած մէկ զանգուած կ'ըլլան եւ մակերեսի ջուրը կը լճանայ : Տափաւ Առուսէթ 1842ին տեսաւ Ալպեանի սառնարաններուն մէջ 40 Անգղ. արտավար (*) տարածութեամբ եւ 206 ոտք խորութեամբ լճակ մը որ եզերուած էր սառի դէզերով եւ սրուն մէջ ջուրերն ու միջնները շարունակ կը լեցուէին : Առ լճակը 24 տարի իր գոյութիւնը պահեց, թէպէտ տարեկան 25 ոտք տեղափոխմամբ 600 ոտք վար գացած էր եւ ուր ի վերջոյ փնացաւ :

(Շարունակել)

Մ. Ս. ՁԻՐԵՐԵԱՆ

ԲԱՄԲԵՇ ՍԱՐԲԱ ԿԻՐԱԿՈՍԵԱՆ

Սեպ. 28ին Բամբիշ Սարբա Կիրակոսեան՝ Մալթիոյ նախարար երէցին վեր. Մարտիրոս Ա. Կիրակոսեանի ամուսինը՝ իր մահկանացուն կնքեց եւ մտաւ անմահ կենաց աշխարհը :

Տիկին Սարբա ճիշդ նոր լրացուցած էր մարդաց վիճակուած կենաց տարիներու թիւը, եւ իր 70 տարեկան հասակին մէջ՝ թէեւ ոչ այնչափ զօրաւոր մարմնով՝ յոյս կը ներշնչէր իր ընտանիքի անդամաց եւ բազմաթիւ բարեկամաց թէ պիտի ապրէր դեռ մի քանի տարիներ եւ անոնց տար իր Գրիգորեանական հառուն փորձառութեանց ներշնչումները : Բայց զօրաւորագոյն ձայն մը կանչեց այս գոյութեան մայրը իր արժանաւոր հանգստեանը, եւ նա զնաց ի սուգ համակելով ամուսին, զաւակներ, հարս, թոռներ եւ բարեկամներ :

Տիկին Սարբա բնիկ վանքցի էր (Ակնայ գիւղերէն) եւ յիշուներկու տարի առաջ ամուսինը եղած էր Պր. Մարտիրոս Կիրակոսեանի, որ յետ ամուսնութեան Բաղդ. համագումարն ունենալով իրարբերուած մէջ առաւելած արանական կրթութիւն առնելով իր 44 տարի առաջ կը հաստատուի ի Մալթիա իր երէց եւ հովիւ : Նախատեսելով երէց-կնոջ մը կոչումը եւ պատասխանատուութիւնները Տիկին Սարբա կանուխ ինքզինքը պատրաստեց իր բարձր դիրքին եւ Արաքկերու եւ իրարբերուած մէջ ուսումը ընդունեց եւ յաջողութեամբ միացուց իր անձին մէջ տանտիրկնոջ մը եւ երէց-կնոյ մը յատկութիւնները :

Տիկին Սարբա իր քառասուներկու տարի աջակից եղաւ իր ամուսնոյն Մալթիոյ մէջ, մէկ կողմէն չորս տղայ եւ չորս աղջիկ զաւակներու խնամքի հոգը օրինակելի հաւատարմութեամբ մը

(*) Գրեթէ 650 ոտք լայն եւ նոյնչափ երկայն :

տանելով, միւս կողմէն Մալաթիոյ Բողոք. եկեղեցւոյ կանանց մէջ ապրեցաւ իբրեւ առաջնորդ մը եւ անոնց տաւաւ իր ամենալաւ ծառայութիւնները հագեւոր եւ իմացական տեսակէտէն: Մայր կը ճանչցուէր եւ կը կոչուէր բոլոր Բողոք. հասարակութեան, եւ իբրեւ մայր կը խորհէր, կը հոգար այն ամէնուն համար որ իր գոգտորիկ ազդեցութեան ներքեւ էին: Վեր. Մարտիրոս եւ Ռամբիշ Սարրա իրենց ազդեցութիւնը զգալի ըրած էին յարանուանական օաճմաններէն դուրս ալ եւ կը յարգուէին հաւասար յարգանքով եւ պատուով բոլոր Հայ հասարակութեան:

Տիկին Սարրայի մայրական բնազդը յոյժ գորաւոր էր, եւ սիրոյ հովանաւորութեան տակ մեծ ցուց իր օւթ զաւակները, քրոնց-է մին միայն Տր. Մինաս. իբր քօանեւմէկ տարի առաջ կանխեց իր մայրը դէպ անմահութեան աշխարհը: Դառն էր իր երէց օրդւոյն մայր, եւ եթէ իր օէրը հանդէպ իր միւս զաւակներուն չգորաքնէր եւ չկազդուէր զինքը, գուցէ տարիներ առաջ այս մեծագործ մայրը տկարանար մահուան առջեւ: Սէրը զինքը կենդանի պահեց, եւ աննկարագրելի դառնութեան եւ վշտի օրերու մէջ միսթարեց եւ կազդուրեց այրիացեալ երկու դուստրերը, քաջակերեց եւ խրախուսեց իր ամուսինը եւ զաւակները եւ թեթեւ ցուց անոնց ծանր բռնքը:

Հիւրասէր Մալաթիոյ մէջ հիւրասէր տիկին մըն էր հանգուցեալը, օրուն տան դռները բաց էին օտարին ու բարեկամին, տեղացիին եւ հեռուէն եկողին: Հարսան (մայրիկը) ամէնքը կ'ընդունէր անկեղծ ժպիտով մը եւ կը յարգէր ու կը մեծարէր ամէնքը իրեններուն պէս: Իր տնտեսութեան եւ տնայինութեան համարաւ տարածուեր էր ամէն տեղ: Շատեր պիտի օրհնեն անոր յիշատակը երբ լսեն անոր մահուան լուրը:

Տիկին Սարրա իր ամուսնոյն եւ կրտսերագոյն դստեր հետ Ամերիկա եկաւ իր երեք օրդւոց քով եւ իր կենաց վերջին օրերը անոնց քով անցուց: Եւ աղօթքով եւ խորհրդով իր դստերաց քով ապրելով: Մահուանէն ութ օր առաջ հիւանդացաւ, եւ անկողին ինկաւ այն քաջակորով տիկինը որ շատ մը հիւանդութիւնները արհամարհած էր: Ի սկզբան հիւանդութիւնը վտանգաւոր չսեպուեցաւ. բայց կ'երեւի թէ իր դիմադրութեան ոյժերը օպտում էին, եւ դեռ իր օրելի ամուսինը Ֆրէզնօէ իր անկողնոյն քով չհասած՝ ինքը իր թօրիջը առաւ այս աշխարհէն: Զաւակները որդիական ազնուութեամբ ինը օր պահեցին իրենց սիրելի մօր մարմինը մինչեւ որ Պատուելին եկաւ եւ ճամբորդութեան յօդուութեան հանգչեցաւ:

Տիկին Սարրա իր ետեւը կը թողու իր ամուսինը, 3 օրդի եւ 4 դուստր (3ը ամուսնացած): Ի օրտէ միսթարութիւն կը մաղթենք այն ամենուն եւ այն բոլորին ալ որ բարեկամական շրջանակին կը վերաբերին եւ ճանչցած էին Տիկին Սարրայի կնոջական անձնութիւնը, մայրական գործը, ընկերական ազնուատրութիւնը եւ Գրիտոնէական հաստքը: Ճիշտաւ Սնիկա իր սի, ելինքուն կու տայ:»

Գ. Մ. ՅԱՆԱՎԱՆ

ԱՂՕԹՔԻ ԵՕԹՆԵԱԿ

Զրէւշ-բէլ, Յունվ. 9: ԵՐԿԻՐԱՆԵՐ ԵՒ ԱՆՈՆՑ ԱԵՀԱՊԵՏՆԵՐԸ:

Աղբիւ որպէս զի Աստուծոյ օրհնութիւնը անդադար իջնէ բոլոր վեհապետներուն վրայ, եւ քաղէս զի անոնք ունենան իրենց ժողովուրդներուն երախտագիտութիւնը, հաւատարմութիւնը եւ երջանկութիւնը տեւեկեալ ու բախտութիւնը: Աղօթք անոնց պաշտօնեաներուն եւ բոլոր իշխանութեան վրայ գտնուողներուն համար: Աղօթք մարդոց մէջ գահաւանկութեան եւ փախադարձ բարեացակամութեան համար: Աղօթք ժուժկալութեան եւ մարտութեան համար: Ա. Մնաց. ԺԶ. 23-36. Սաղ. 105, Դար. ԺԷ. 22-31, Ա Տիմ. Բ. 3-8, Ա Պետ. Դ. 8-17:

Մէլէ զրէւշ-բէլ. Աղջկան Վտանգը: Այս տետրակը երկրորդն է լինչ պէտք է գիտնայ դեռաւոր ողջիկ մը անուն գործին, որ անցեալները հրատարակուեցաւ: Կը բաղկանայ 31 էջէ եւ կը ծախուի 2 դահի:

ՊԱՐՏԵՁԻ ԾԱՂԿԱՆԵՐ

Յակինթի (գիւմպիւլ), կա-
կաչի (յալէ) եւ Նարկիզի (գե-
րէն) երկերկու, եւ Փրիօսյի,
Իփսալի ու ժոնպրէշիայի մէյ-
մէկ, ընդ ամենայն իճը, օրս
կը զրկուի 1 դահնոց 6 նա-
մակագործի փոխարէն Դարձ.
եալ, աղուս օրգիկ վեց ծրար
հաւանոյն չափնամակագործի

փոխարէն: Դարձեալ, բանջարեղէնի վեց ծրար
հաւանոյն չափնամակագործի փոխարէն: Հոգի.
Établissement Horticole de Thérapia, Constanti-
nople. 3—26

Ե. Բրիտ. Ընկերակցութեան աղօթքի ժողով,
Ժամ 9½ (Ը. Թ.) ԻՐԷՆԹ. Գուճալիս: Նիւթ. Ե. Բ.
Ը. Ի Աղօթքի Եօթնեակին համար առաջարկուած
խօսքը դաժնութիւնները: Իւսկիւտար, Ժամ 8,
Նիւթ. Մատ. ԻԴ. 7:

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՆԵՐՔԻՆ

Մայրաքաղաք. Վեհ. Սաւթանը հեռագրով շնորհաւորեց Անգղիոյ եւ Իտալիոյ Թագաւորները իրենց ծննդեան տախտակներուն առթիւ, եւ շնորհակալութեան հեռագրեր ստացաւ Ն. Վեհափառութիւններէն : — Երկուշաբթի իրիկուն կ'զգաֆի նախարարութիւնը Գատըր կէճէթի առթիւ, բաւաւանդական սովորութեան, յախճապակեղէնի կայս. գործարանին ընտիր անօթներով մրցեղէն եւ չաքարեղէն զրկեց կայս. պալատ : — Թաղապետական շրջանակներուն պատուիրակեցաւ որ թաղապետական քննիչները եւ չափուչները այսուհետեւ թաղերու մէջ պտրտին եւ ստուգեն թէ նոր շինուածներու շինութեան արտօնութիւն առնուած է թէ ոչ, եւ ուր որ առնուած չէ՝ դադարեցնեն շինութիւնը : Հակառակ պարագային իրենք պատասխանատու պիտի ըլլան :

Նահանգներ. Ձեռնհաս պաշտօնատուներ որոշած է Խարբերդի մէջ տիպար չերամատուներ մը հաստատել եւ ժողովրդին չերամաքածութիւն սորվեցնել : — Պրուսայի Շերամաքածական Վարժարանն այս տարի 70 շրջանաւարտի վկայական տուաւ : — Էրէյլիի ածխահանքերուն նիւթական օժանդակութիւն մը քնելու համար երկաթուղիներու Բէժիի ընկերութեան տնօրէնը մայրաքաղաք եկաւ եւ Էրէյլիի Օսմ. ընկերութեան տնօրէնին հետ Ձոնկուլտաք ուղեւորեցաւ : — Կայս. Բժշկական Վարժարանին կողմէ Պէյրութի Ֆրանսական Բժշկական Վարժարանին քննութիւններուն ներկայ գտնուելու համար կազմուած յանձնաժողովը անցեալ չարթեւ Պէյրութ ուղեւորեցաւ : — Իսմայիլօսկի մէջ հաստատուած Բժշկական Վարժարանն այս տարի իր առաջին շրջանաւարտները տուաւ, վեց գեղապարծ : — Իզմիրի Նիֆ գաւառակին մէջ մարթաւած մէն մի եզի համար 10, մէն մի օչխարի եւ այծի համար 2 եւ մէն մի գառնուկի համար ալ 1 դահ. տուրք պիտի առնուի գաւառակին Իսլամ եւ օչ-Իսլամ վարժարաններուն ի նպաստ : — Իզմիրի կուսակալութիւնը Ձկալէկներուն արգելեց իրենց աւանդական տարազը կրել, եւ ամէն կողմ դերձակներուն հրահանգ տուաւ այլեւս այնպիսի զգեստ չպատրաստել : — Ռատոնթօի մէջ մէկը անցեալները տեղւոյն բոլոր կաթերը ծախու առնելով օկոսաւ մածուն շինել եւ սափօրներով Եւրոպա զրկել : Թաղապետութիւնը, օկակայն նկատելով որ քաղաքին մէջ բաւական կաթ

չմնար տկարներու եւ հիւանդներու համար, խրատել արգելեց այդ մենավաճառը : — Մեքքէէ կը հեռագրուի թէ ռախտաւորներու թիւը 25.000ի հասած է :

Այլ-Այլ. Կալուած կամ գետին մը աւանդ տալու եւ վաճառուած կամ ժառանգութեամբ օւրիչի մը փոխանցելու գործողութիւնները մինչեւ ցարդ կը կատարուէին թաղէն կամ գիւղէն տրուած երկու իմուխապէրի վրայ, ուր կը նշանակուէին կալուածին կամ գետնին մասերը, տեսակը եւ յարակից պարագաները : Տէֆթէրանէի վերատեսչութիւնը ամէն կողմ պատուիրեց այլեւս չգործադրել այդ դրութիւնը : — Առեւտրական Սենեակը ծանոյց թէ այսուհետեւ Բաւմանիա առաքելի Օսմ. ապրանքներուն վկայագիր մը պիտի ընկերանայ, ուր մանրամասնօրէն նշանակուած պիտի ըլլայ թէ ո՛վ է զրուկողը, ընդունողը, ի՞նչ է անոնց բնակավայրը, ապրանքին տեսակն ու օրակը, ծանրութիւնը եւ թիւն ու նշանը, նաեւ ճամբան որով կը դրկուի : — Բ. Դուռը ձեռնհաս պաշտօնատան հարցուց թէ ճարտարագէտներու Վարժարանը Հալալլիի Երկրագործական Վարժարանին շրջակաները հաստատուելու է թէ ուրիշ տեղ, քանի՞ դասարան ունենալու է, եւ Եւրոպական մարմինը ի՞նչպէս պիտի կազմուի : — Ձեռնհաս պաշտօնարանին տեսութեամբ երեք դասակարգի կը բաժնուին կալուածատուրք վճարողները. ամառային քաղաքացիներ, կալուած ունեցողներ եւ հասութեաբեր կալուածի տէրեր : Երկրորդ դասակարգը արդէն մաս մաս կը վճարէ իր պարտքը, առաջին եւ երրորդ դասակարգերը ընաւ պատճառ չունին չվճարելու : Առ այդմ, երբ հասութեաբեր կալուածի մը տէր իր տուրքի պարտքը չվճարէ, պայմանաժամ մը պիտի տրուի անոր եւ, եթէ դարձեալ չվճարէ, օրինական տեղօքը պիտի բարդուի դիզուած տուրքերուն վրայ : — Գաւառներէն զրկուած զինուորական տուրքերու համար թղթատարական ծախք պիտի չառնուի : — Արտածելի կենդանիներու համար 10ական օսկի տուրք պիտի չառնուի, այլ անոնց համագումար արժողութենէն հարիւրին 1 միայն եւ հասցիւթը պիտի յատկացուի անոր ազնուացնելու համար ընտիր կենդանիներու պատրաստութեան : — Առանց Բէժիի վարչութեան կողմէ տրուած գրութեան, Օսմ. ծխախոտի հաւաներ ոչ պիտի ընդունուին եւ օչ պիտի արտածուին : — Փարիզէ կը գրուի թէ շաքարի գինը 1 ֆրանք բարձրացած է պարկ գլուխ : — Պալկար գործակատար Մ. Նաչօվիչ, որ նախապէս հրաժարած էր, իր հրաժարականը ետ առած է : — Թեսալիոյ ծխախոտի բերքը, որ Եզիպտոս

կը զրկուէր, այս տարի յաջող չէ, աստի Տրապիզոնի եւ Սամսոնի ընտիր ծխախոտներէն Եգիպտոս զրկողները պիտի օգտուին: — Համաճարակի կանանազրին վաւերացուած պատճէնները հաղորդուած են ուր որ պէտք է: — Ֆրանսայի Կրթական նախարարութիւնը 3,000 ֆրանք յատկացուց Մ. Քլէրման Կանօի, որ Վերին Եգիպտոսի պեղումներուն մէջ գործ պիտի ունենայ: — Ամսոյս օկիդրէն մինչեւ 10՝ Սուէզի ջրանցէն 89 նաւ անցած է եւ 2 420 000 ֆրանք հատոյթ գոյացած:

Բուլ. Ժու. Տարտանէլի Աւետ. Ժողովուրդը եկեղեցի մը շինելու ուղղով յանձնաժողով մը կազմած է, որու անդամներն են Մր. Ֆրէքի Բայվիթ, Մր. Կատֆրու Հուրթօլ, Պատ. Յովհ. Յ. Անէմեան, Թագուր էֆ. Սարգիսեան եւ Թագուր էֆ. Ուզունեան: Շինութեան ծախքը 300 ոսկի ենթադրուած է, որու մէկ մասը տեղւոյն եղբայրները պիտի տան, մնացեալին համար ալ յանձնաժողովը իր բարեկամներուն դիմում պիտի ընէ: — Ամերիկացի բարեսէր անձ մը 1,000 տուար տուած է Ատապազարի նորակառոյց եկեղեցիին պարտքին ի հաշիւ: — Իզմիրտի Աւետ. Ժողովուրդը առաջադրած է նոր եկեղեցի մը շինել, որու համար 100 ոսկի հանգանակուած է: — Պորտի Նիւ Եորքի եւ Շիքակօի գործակատարներէն Տր. Հիլքաք եւ Տր. Բրիկըն, որոնք Մայր. Արեւելք պիտի երթան, մայրաքաղաք այցելեցին, եւ վաղը ժամը 9 45ին (Ը.Թ.) պիտի խօսին Պայպըլ Հաուսի մատրան մէջ: Խօսուածները Թուրքերէնի պիտի թարգմանուին:

Հայ Լուս. Ժու. Այրիացեալ քահանաներու վերամուսնութեան նկատմամբ Կաթողիկոսին կողմէ կրօն. Ժողովին օւղղուած հարցման պատասխանը հրատարակուեցաւ, որով կը յայտարարուի թէ Պօղոս Ա Տիմ. Դ. 12ի եւ ալ համարներու մէջ կը պատուիրէ որ հոգեւոր պաշտօնեաները մէկ անգամ միայն ամուսնացած ըլլան, թէ ընդհանուր եկեղեցին զայս իբրեւ կանոն ընդունած է, թէ միայն ճնորդանդները չեն հպատակիր այս կանոնին, եւ թէ այս կանոնին խտուածութիւնը անհատներու համար դժուար ըլլալով հանդերձ հանրութեան համար օգտակար է, եւ եթէ քահանաներն արտօնուին վերստին ամուսնանալ, կին փնտռելու հետապնդութիւնները զայնպէս կրօնեան առիթ պիտի ըլլան, թող թէ շատ օակաւ են մայր, քոյր ազգական չունեցող այրի քահանաներ, եւ ցարձափ եկեղեցին իշխանութիւնն ունի իր ուղած կանոնն ընդունիլ, ուստի քահանայ որու գործին չգար այս կրնայ հրաժարիլ իր օսուրը պաշտօնէն եւ գարձալ

ամուսնանալ: — Ատանայի առաջնորդ Տ. Մուշեղ Մ. Վրդ. Եռայեան կրակի Սիօի մէջ եպիսկոպոս ձեռնադրուեցաւ: Այս առիթով Ատանայի թեմը քաղած է Կիրիկիոյ Կաթողիկոսին 120 ոսկի նուիրել Մայրավանքին Ատանայի թաղոսնունով սենեակներուն նորոգման համար: — Կ'ըսուի թէ Կրօն. Ժողովը մայրաքաղաքի Հայ թերթերու խմբագրատեղեւորները պիտի կանչէ եւ պիտի պատուիրէ որ այսուհետեւ կրօնքի էական վարդապետութիւններուն վրայ անձա՛ եւ զայնպէս պիտի որոշուի արդեօք թէ ճշկական վարդապետութիւնները եւ ճանձա՛ յօգուածները որո՞նք են: — Դարձեալ, նոյն ժողովը որոշեց որ Կիրիկիոյ Կաթողիկոսէն ձեռնադրուած եպիսկոպոսներ յոկ Կիրիկիոյ թեմերուն մէջ պաշտօնավարեն: — Պրու. յայի Շերամաքու ծական Վարժարանի տնօրէն Գէորգ էֆ. Թորգոմեանի առաջին կարգի Մէճիտիլէ պատուանշան շնորհուեցաւ: — Արեւել. չորեքշաբթի (Նոյ. 1/14) օկսաւ աւելի ընդարձակ ծաւալով հրատարակուիլ եւ 10 փարայի ծախուիլ: Խմբագրապետութիւնն ստանձնած է ծանօթ հրապարակագիր Տր. Յ. Թօփճեան էֆ.: Յաջողութիւն կը մաղթենք մեր պաշտօնակցին:

Կաթողիկ Ժու. Նաքոսի արքեպիսկոպոսը Երուսաղէմի Լատին Պատրիարք անուանուեցաւ: Ծնած է Հոռոմի մէջ 1848ին, քահանայ ձեռնադրուած է 1872ին: Մայրաքաղաքը այցելած է 1904ին եւ այդ առիթով ընդունած է Օսմանիլէ պատուանշան:

Առեւտրական հրապարակ. Նոյ. 10 (Ն. Տ.) Թ. Ո. 100 Ցոյն, Անատոլիոյ ընդ. Լաւթա, Սեւ Մով, 100 տիր. քաղք 40-41 փր.: քաղք, 150-155 դահ. նոյն մանր, 140-145, Սէլնիկ դահ., (Բ) 83-84 (Դ) 80-200-210. 82: Սիւեւ Պայքէտիք. Ա. քաղք 62-65 փր. Բ. 52-54: Թիֆլիս, Էնկիւրի-Եոգ. դաւ. քաղք 18½-19½ դահ.: Բուրք, Անատոլիոյ գըրք. մա, քաղք 7½-8 դահ.: Բաթալ, Ատանայ, քաղք 6½ դահ.: Ալիս, Դարա-Կիսար-Պա. քաղք 120-123:

Դրամական. Նոյ. 2/15 Օմ. Միտք. Օ. Ո. 101 34 Բոււլ. Երկթղ. ֆր. 152 Մէճիտիլէ 107 16 Նաքոսէն 87 08 Մէթալիք 100 10 Դրիմիք 50 Մանր քոթոթ 102 30 Անգղ. օսկի 109 38 Ռուսիոյ ըր 90 Մանէթ 8 67

ԱՐՏԱՔԻՆ

Յրանաւ. Խորհրդարանին նստալըջանը բացուեցաւ անցեալ երկուշաբթի. Բացակայ երեսփոխան չկար եւ հանդիսատեսներու յատկացուած տեղերը խոնուած էին: Մ. Քլէմանսօ նախարարութեան յայտարարութիւնը կարդաց, որով կը պարզուի կառավարութեան աշխարհավարութիւնը: Յետոյ վստահութեան քուէ տրուեցաւ 96ի դէմ 395 ձայնով: Իբր 90 երեսփոխան ձեռնպահ մնացին քուէարկութեան միջոցին, փափաքելով որ կառավարութեան հանդէպ իրենց դիրքը որոշելէ առաջ աւելի տեղեկութիւն ստանան թէ ինչ ընթացքի պիտի հետեւի այն: Նախարարական յայտարարութիւնը զէնքնկէցութեան նկատմամբ ըսաւ, «Հպարտութեամբ կը յիշեցնենք թէ Հանրապետութեան 35ամեայ հիմնադրութենէն ի վեր եղած չէ երեւք վայրկեան մը երբ կարենար արդարապէս ամբաստանուիլ իբրեւ Եւրոպական խաղաղութեան օգտանացող: Բայց որովհետեւ հիմա քաղաքակիրթ աշխարհի խաղաղութիւնը զէնքերու օյժին վրայ հաստատուած է, «մեր երկրին հանդէպ մեր առաջին պարտականութիւնն է չթողուլ որ իր պաշտպանողական օյժին տարրերէն շեղէ մին տկարանայ: Ծանոցացուած ծրագիրներէն միով կ'օգտուի արկածներու հատուցումը երկրագործական աշխատաւորներու նկատմամբ ալ պարտաւորիչ ընել: Ուրիշով մը կ'օգտուի ծերութեան թոշակ յատկացնել կարօտ գործաւորներու, նաեւ եկամուտի յառաջատուական տուրք մը հաստատել, որով տուրքի աւելի խօշոր բաժին մը պիտի վիճակի հարստութեան տէրերու: Մ. Քլէմանսօ Աշխատութեան նորակազմ նախարարութեան վարիչ ընտրեց Ընկերվարական մը Մ. Վիվիանի, որ հինգշաբթի այնքան ուշիմութեամբ եւ ճարտարութեամբ խօսեցաւ որ 129ի դէմ 368 քուէով օրօշուեցաւ անոր ճառը պատերազմ վրայ կախել Յրանալի քաղաքացետարաններուն մէջ: Անոր խօսքերէն մին էր թէ «ընկերային ապահովութիւնը սեփականութեան մէջ կը կայանայ: Խօսք մը՝ որ աւելի ուշագրաւ է գալով այնպիսի կուսակցութեան մը պատկանողէ, որ յաճախ ինչքի բարձրան նպատակաւոր կը ներկայացուի: Աւելի խոր տպաւորութիւն գործուեցաւ ուղերձով մը, զոր կրօնական նախարար Մ. Պրիան խօսեցաւ անցեալ ուրբաթ: Ընդդիմադիր կուսակցութեան անդամներ բաժնէին թէ արդի սոցնապար խաղաղութեամբ լուծելու միակ կերպն է հակոցողութեան մը դալ Վատիկանի հետ: Պիզմարքի փառքը շնորհակցաւ Սր. Աթոռին հետ հա-

մաձայնիլ օրօշելն, եւ թէ Յրանալի կառավարութիւնն ալ պարտի նոյնպէս ընել չուտ թէ ուշ: Միւս կողմէ ծայրայեղ Արմատականներ կան որոնք կը պահանջեն զրաւել եկեղեցապատկան տնտեսութիւնները եւ համայնքներուն յանձնել ամէն այնպիսի տեղեր, ուր կրօնական ընկերակցութիւններ չեն հաստատուած, եւ զայս օկտի 1906 Դեկ. 11ին եւ ոչ 1907 Դեկ. 11ին: Մ. Պրիան բոլոր տեսութիւնները մտքի առջեւ ունենալով յայտարարութիւն մը ըրաւ, որու անկեղծութիւնը ազդեց ամէնուն: Ըսաւ թէ տէրութիւնը կաթօլիկներուն պաշտամունքի ազատութիւն կը պարտի անոնց յատուկ կերպով, թէ չէզօք մնալու է կրօնական ամէն զաւանթութիւններու առջեւ: Տէրութիւնը ոչ կրօնական է, ոչ ալ անկրօն: Յորչափ եկեղեցին իր գետնին վրայ կը մնար, կ'ըլլար նախարական կալուած մը, «եր տէրութիւնը չէր փափաքեր ստը կոխել: Բայց տէրութիւնը պարտական էր եկեղեցին քաղաքական միջամտութիւններուն ընդդիմանալ: Ըսաւ թէ բաժանման օրէնքին կարեւոր մասերը արդէն իսկ կը գործադրուին: Տէրութիւնը չէզօք է կրօնական տարբեր զաւանթութիւններուն հանդէպ, Վատիկանի հետ կնքուած պայմանագրութիւնը ջնջուած է, եւ կրօնական պաշտամունքի յատկացուած վարկերը դադրած: Բողոքականները եւ Հրեաները նոր օրէնքն ընդունեցան եւ չկրնար բռնուիլ թէ կաթօլիկները մերժեցին զայն: Պապը անկախաբար եպիսկոպոսներ կ'անուանէ, բան մը՝ զոր չէր կրնար ընել Վատիկանի հետ կնքուած նախկին պայմանագրութեան համաձայն: Քահանաներն համակերպեցան այն ձեւակերպութիւններուն, որոնք անոնց թոյլ կու տան իրենց թոշակներն ընդունիլ: Օրէնքին պատրաստութեան միջոցին ինք իր բոլոր կարեւր ըրած է զայն ընդունելի ընելու համար: Խորհրդարանին մէջ քուէի տուար մեծամասնութեամբ ընդունուած է եւ երկրին կողմէ վաւերացուած: Եւ կառավարութիւնը հաւատարիմ կաթօլիկներու չուզեր թոյլ տալ որ ընդդիմութեան գրգռուին: Եկեղեցիները բաց պիտի թողուին ազատօրէն պաշտամունք կատարելու համար: Քահանաները նաւէրներ պիտի ընդունին հաւատացեալներէն: Երեւոյ. Ժողովը 98ի դէմ 376 քուէով որոշեց այս առեւնախօսութիւնը պատերազմ վրայ կախել ամէն քաղաքի եւ աւանը մէջ: Ըստ Մ. Բենի, կաթօլիկներու կրօնական 34 ընկերակցութիւն կազմուած է եպիսկոպոսներէն անկախաբար, 226 ալ իսկապէս կազմուած են եւ միայն օրինական ճանաչման կ'օգտան: Հոսմէ կը հեռագրուի

Փարիզի էսթիմեթին թէ Պապը Ֆրանսայի կաթողիկոսներն արտօնած է 1881ի օրէնքին համակերպիլ ժողովներու նկատմամբ, իրենց բողոքը միայն արձանագրելով :

Մէջ Ռէփորմէ . Նորվեկիոյ թագաւորը եւ թագուհին անցեալ ուրբաթ Քրիսթիանիայէ Անգղիա ուղեւորեցան : Թագուհին էտտերրա թագաւորին դուստրն է : Ն. Վեհափառութիւնները երկուշաբթի առաւօտ Փարթմորթի ժամանեցին : Հոն կ'սպասէր Ուէլլսի իշխանը, որ առաջնորդեց զանոնք Ուինտորը, ուր էտտերրա թագաւորը չքասեղան մը տուաւ անոնց ի պատիւ : Չորեքշաբթի Լոնտոն քաղաքին կողմէ հացկերոյթով մը մեծարուեցան Քաղաքապետարանին մէջ : — Լոնտոնի նորընտիր Լորտ Քաղաքապետը անցեալ ուրբաթ հանդիսապէս տանձնեց իր պաշտօնը : Օրոշան թափօրին մէջ շատ նորութիւններ կային : Մին կը կազմէին անցեալ եօթը դարերու նշանաւոր Լորտ Քաղաքապետներու ներկայացուցիչները իրենց ժամանակին յատուկ տարազներով : Նրեկոյին բոլոր բովորութեան հացկերոյթ տրուեցաւ Նախարարութեան : Պատերազմական նախարար Մր. Հոլմէյն ըսաւ թէ Մովային նախարարը եւ ինք ի արտէ կը բաղձան որ ազգերը չափաւորեն սպառազինման մրցակցութիւնը : Իրենք ամէն Քրիստոնեայ ժողովրդի պարտականութիւնը կը համարին այս մասին օրինակ ընծայել : Սակայն եթէ գէներկութիւնը ընդհանուր չըլլայ, խաղաղութեան շահը կը պահանջէ որ ոչ մէկ ազգ պակեցնէ իր զօրութիւնը : Վարչապետ Սըր Քլեմընթ Գլենըմէն բացակայ էր իր կնոջ մահուան օուցին պատճառով : — Նրեպի. Ժողովին մէջ Սըր էտտերրա կրէյ ըսաւ թէ Պարսկաստանի ամբողջութիւնը եւ անկախութիւնը Անգլիոյ եւ Ռուսիոյ բանակցութիւններուն հիմ պիտի կազմեն : Պարսիկ դիւանագէտ մը գահունակութիւն յայտնեց որ Գերմանները ընտիր դպրոց մը հաստատեցին Քէհրանի մէջ, վառ գի իրենք կը փափաքին Ներսէսեան կատարեալ կրթութիւն մը տալ իրենց երիտասարդներուն եւ հաւ կարող կ'ըլլան զայն տալ առանց իրենց զաւակները օտար երկիր զրկելու : Վաճառականութեան Ռուսական եւ Անգլիական շրջանակներուն վրայ խօսելով ըսաւ . «Այնպէս կը պատահի որ մեր երկիրը մէկ կողմէ կովկասի եւ միւս կողմէ Հնդկաստանի միջեւ կ'իյնայ : Եւ այդ երկու երկրներուն տէրերը կ'ուզեն ըստ կարելւոյն զարկ տալ իրենց վաճառականութեան : Մենք երկու ջերմ սիրահար ունեցող կնոջ մը կը նմանինք :»

Այլ-այլ . Զափոնի ելեւ մտական վիճակին վրայ չըջած յոռետեսական գրոյցներուն հակառակ, սոյոք աղբիւրէ կ'ըսուի թէ Զափոն այժմ մեծ պէտք չունի դրամի, եւ նոր փոխառութեան կամ նոր տուրքի տեղի չկայ : Արտաքին վաճառականութիւնը բարգաւաճելու հակուժ կը ցուցնէ : Եւ զրոյսաշրջիկներու յարաճուն թիւը եկամուտի կարեւոր աղբիւր է : 3 միլիոն Անգլ. ֆունտի կը հասնի այս եկամուտը եւ յաւաստի է որ կրկնապատկի մօտաւոր ապագայի մէջ : — Նիւ Եորքի նահանգին մէջ Մր. Հրրոթի հակառակօրդները իբր 60.000ի մեծամասնութիւն մը ունէին : Անոր կուսակցութեան միւս ընտրելիներէն սմանք ընտրուեցան, ուստի անոր պարտութիւնը կրնայ մասնաւոր անձնական պարտութիւն նկատուիլ քան կուսակցական : Բոնկրէօի նոր ընտրութիւն կատարուեցաւ, եւ Հանրապետական հաւակցութեան (որու կը պատկանի Նախագահ Բոգէվէլթ) մեծամասնութիւնը 112էն 70ի իջաւ Նրեպի. Ժողովին մէջ, իսկ Մերակոյտին մէջ գրեթէ նոյն կը մնայ : Նախագահ Բոգէվէլթ Նոյ. Գին Փանամա ուղեւորեցաւ մարտանաւով մը, որու երկու յածանաւ կ'ընկերանային : Ոմանց ղգացումն է թէ Նախագահը մեկնելու չէր Միաց. Նահանգներէն, նոյն իսկ կարճ ուղեւորութեան մը համար, վառ գի երկրին վիճակը եւ անոր արտաքին յարաբերութիւնները իր ներկայութիւնը կը պահանջեն : — Գերմանիոյ հիւսիսային մասը մօի նաւագութեան կը նեղուի : Այս պատճառով օստոիկ զայրոյթ կայ Ռուսիոյ Ներկրագործական նախարար Զօր. Ֆոն Փոսպիլոքի դէմ : Սա հրաժարեցաւ, բայց հրաժարականը դեռ ընդունուած չէ : Եթէ պաշտօնի վրայ մնայ, Պիւլով իշխանին դիրքը պիտի դժուարանայ : — Ռուսմանիոյ կարօ թագաւորը հիւանդութեան անկողնի կը ծառայէ, բայց իր վիճակը վախ չպատճառեր : — Մանրէարանական ըննութեամբ հաստատուեցաւ թէ Թրիէթի մէջ մեռնող նաւաղ մը ժամտախտէ մեռած է եւ քանի մը անձեր քառանթինայի ենթարկուեցան : — Չի. նաւ կառավարութիւնը ամէն ճիշդ կը թափէ ափանի գործածուած ռահմանափակելու համար : Բանակին եւ դպրոցներու մէջ օրէնքով արգելուած է զայն գործածել, Բարձրատիճան պաշտօնեաներէ պահանջուած է վեց ամօսյ պայմանաժամ մը մէջ զազրիլ ափոն գործածելու անակուսեանէն, եւ կարգ մը սպաներ պաշտօնանկ եղած են ափանի պատճառով :

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ԶԵՐԱՆԻ Է. ՅԱՆՈՐ ԳՈՍԵՏԵԱՆ

Յինճանճըլաք եղբուրու Ամերիկացի խաճ